

T.C.
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi
Tezli Yüksek Lisans Programı

MAARİF MÜFETTİŞLERİNİN SINIFLARDA UYGULADIĞI
REHBERLİK VE DENETİM UYGULAMALARININ
KALDIRILMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN
OKUL MÜDÜRÜ VE MAARİF
MÜFETTİŞLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Tamer BAYAR
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Emine ÖNDER

Burdur, 2017

**T.C.
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi
Tezli Yüksek Lisans Programı**

**MAARİF MÜFETTİŞLERİNİN SINIFLARDA UYGULADIĞI
REHBERLİK VE DENETİM UYGULAMALARININ
KALDIRILMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN
OKUL MÜDÜRÜ VE MAARİF
MÜFETTİŞLERİNİN GÖRÜŞLERİ**

**Tamer BAYAR
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Emine ÖNDER**

Burdur, 2017

Bu çalışma Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından 0396- YL-16nolu proje numarası ile desteklenmiştir.

MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 05.05.2017 tarih ve 183/8 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 25.05.2017 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Tamer Bayar'ın "Maarif Müfettişlerinin Sınıflarda Uyguladığı Rehberlik ve Denetim Uygulamalarının Kaldırılmasına İlişkin Öğretmen Okul Müdürü ve Maarif Müfettişlerinin Görüşleri" konulu tez çalışması Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Yrd. Doç. Dr. Emine ÖNDER

ÜYE: Prof. Dr. Sadık KARTAL

ÜYE: Doç. Dr. Said TAŞ

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tamer BAYAR

Tarih

İmza

**Maarif Müfettişlerinin Sınıflarda Uyguladığı Rehberlik ve Denetim
Uygulamalarının Kaldırılmasına İlişkin Öğretmen Okul Müdürü ve Maarif
Müfettişlerinin Görüşleri**

(Yüksek Lisans Tezi)

Tamer BAYAR

ÖZ

Araştırmada, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının kaldırılmasına ilişkin öğretmen, okul müdürü ve maarif müfettişlerinin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel bir çalışma olan araştırmada, olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın ilk çalışma grubunu, basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle her okuldan 2 olmak üzere 26 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. İkinci ve üçüncü çalışma grubunda ise, Burdur il merkezindeki 13 ilkokul müdürü ve 13 maarif müfettişi bulunmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve içerik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmada, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin nedenini müfettişler, meslek örgütlerinin baskısına bağlarken, öğretmen ve okul müdürleri denetimin bir ders saati gibi sınırlı zaman diliminde etkili olarak yapılamayacağına dayandırmaktadır. Katılımcıların tümü aynı görüşte olmasa da, bu değişikliğin müdürler ve öğretmenler tarafından olumlu, müfettişler tarafından olumsuz karşılandığı söylenebilir. Uygulamanın beklenen olumlu yansımaları boyutunda, öğretmenlerde, müdürün öğretmen ve öğrencileri daha iyi tanınmasına imkân tanıdığı teması öne çıkmıştır. Okul müdürlerine göre uygulama, kendilerine okulun sorunlarına vakıf olma ve hemen müdahale etme ve öğretmenleri yakından tanımaya imkân sağlamıştır. Müfettişler de benzer şekilde, uygulamanın müdürlere öğretmenleri daha iyi tanıma ve müdür-öğretmen etkileşimini artırma açısında yararlı olacağını düşünmektedirler. Uygulamanın beklenen olumsuz sonuçları açısından öğretmen, müdür ve müfettişlerinin fikir birliği içinde olduğu görölmüştür. Bu bağlamda tüm katılımcılarda, denetimin objektif olmayabileceği ve denetimin niteliğinin düşebileceği öne çıkmıştır. Bunun yanı sıra, denetimin daha nitelikli olabilmesi için bazı katılımcılar ders denetiminin sonucuna bağlı olarak öğretmene olumlu-olumsuz dönütlerin verilebilmesine izin veren bir yapının oluşmasının gerektiğini belirtmiştir. Bazıları ise sistemin geliştirilmesini ve mesleki rehberliğin öne çıkarılmasını önermiştir.

Anahtar Kelimeler: Ders Denetimi, Maarif Müfettişi, Okul Müdürü, Öğretmen

Sayfa Adedi :

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Emine ÖNDER

Teachers, School Principals and Education Inspectors' Opinions on Annulment of Guidance and Auditing Applications by Education Inspectors in Classrooms

(Master Thesis)

Tamer BAYAR

ABSTRACT

In this search, the aim is to determine teachers, school principals and education inspectors' opinions on removal of guidance and auditing applications by education inspectors in classrooms. In the research as a qualitative study, phenomenological pattern is used. The first study group in the research consists of 26 classroom teachers including 2 from each school with the simple random sampling method. In the second and third study group, there are 13 primary school principals and 13 education inspectors from Burdur city center. Data was collected with semi-structured interview form and analysed with content analysis method. In the research, the reason for transferring guidance and auditing applications applied by education inspectors in classrooms was attributed to the oppression by professional organizations among inspectors, and to failure in applying auditing in a few hours among teachers and school principals. Although all of the participants do not agree with the same opinion, it can be said that this change was found positive by principals and teachers and found negative by inspectors. In the dimension of expected positive reflections of application, the theme of opportunity provided to principals in knowing teachers and students better was prominent among teachers. According to school principals, this application allowed them to have a grasp of school issues and to intervene immediately and to know teachers closer. Inspectors similarly consider that this application will be helpful in terms of increasing principal-teacher interaction and allow principals to know teachers better. In terms of the expected negative consequences of this application, it has been seen that teachers, principals and inspectors are in consensus. In this context, it has been observed that themes such as non-objective inspection and possible auditing problems are prominent among all participants. In addition, some participants have indicated that it is necessary to establish a structure that allows providing positive-negative feedbacks to teachers as a result of course inspections for a more qualitative inspection. Some of participants have suggested that the system should be improved and professional guidance should be emphasized.

Keywords: Course Inspection, Education Inspector, School Principal, Teacher

TEŞEKKÜR

Hayat yap-boz bir bakıma ondan zevk alabilmenizde parçaları ne derece doğru yerleştirdiğinizle ilgili. Hayatımın eğitimle ilgili parçalarını doğru yerleştirmemde zaman mefhumu gözetmeden yardımlarını benden esirgemeyen başta danışmanım Yrd. Doç. Dr. Emine ÖNDER olmak üzere ders alma şansına eriştiğim Üniversitemizin çok değerli akademisyenleri Prof. Dr. Sadık KARTAL, Prof. Dr. Ekber TOMUL, Yrd. Doç. Dr. Özgür ÖNEN bu süreçte manevi desteğini benden esirgemeyen eşim Hatice BAYAR ve kızım Latife Cansu BAYAR teőekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca çalışmamı maddi olarak destekleyen üniversitemizin Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğüne teőekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	i
ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	iv
TABLolar DİZİNİ	viii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Problem Cümlesi.....	4
1.2.1. Alt problemler.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4.Araştırmanın Önemi.....	4
1.5.Sayıtlılar.....	5
1.6.Sınırlılıklar.....	5
BÖLÜM II	6
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1.Kuramsal Çerçeve.....	6
2.1.1. Yönetim ve denetim.....	6
2.1.2. Denetime genel bir bakış.....	7
2.1.3. Denetimin amacı ve önemi.....	8
2.1.4. Denetimin tarihçesi.....	10
2.1.5. Türk eğitim sisteminde denetimin gelişimi.....	13
2.1.6. Denetimin işlevi.....	17
2.1.7. Denetimin ilkeleri.....	18
2.1.8. Denetim modelleri.....	21
2.1.9. Denetim Türleri.....	24
2.2. İlgili Araştırmalar.....	25
BÖLÜM III	33
YÖNTEM	33
3.1. Araştırmanın Modeli.....	33
3.2. Çalışma Grubu.....	33

3.3. Veri Toplama Araçları.....	36
3.4. Verilerin Analizi.....	37
BÖLÜM IV	39
BULGULAR VE YORUM.....	39
4.1. Maarif Müfettişlerinin Sınıflarda Uyguladığı Rehberlik ve Denetim Uygulamalarının Okul Müdürlerine Devredilme Nedeni	39
4.1.1. Konuyla ilgili öğretmen görüşleri.....	39
4.1.2. Konuyla ilgili okul müdürlerinin görüşleri.....	40
4.1.3. Konuyla ilgili müfettiş görüşleri.....	41
4.2. Maarif Müfettişlerinin Sınıflarda Uyguladığı Rehberlik ve Denetim Uygulamalarının Kaldırılmasının Öğretmen Müdür ve Müfettişler Tarafından Karşılama Biçimi.....	43
4.2.1. Uygulamanın öğretmenler tarafından karşılanma şekli.....	43
4.2.2. Uygulamanın müdürler tarafından karşılanma şekli.....	44
4.2.3. Uygulamanın müfettişler tarafından karşılanma şekli.....	44
4.3. Maarif Müfettişlerinin Sınıflarda Uyguladığı Rehberlik ve Denetim Uygulamasının Okul Müdürlerine Devredilmesinin Beklenen Olumlu Sonuçları	45
4.3.1. Öğretmenlerin bu uygulamadan beklediği olumlu sonuçlar.....	46
4.3.2. Okul müdürlerinin bu uygulamadan beklediği olumlu sonuçlar.....	47
4.3.3. Müfettişlerin Bu Uygulamadan Beklediği Olumlu Sonuçlar.....	48
4.4. Maarif Müfettişlerinin Sınıflarda Uyguladığı Rehberlik ve Denetim Uygulamalarının Okul Müdürlerine Devredilmesinin Beklenen Olumsuz Sonuçları.....	49
4.4.1. Öğretmenlerin bu uygulamadan beklediği olumsuz sonuçlar.....	49
4.4.2. Okul müdürlerinin bu uygulamadan beklediği olumsuz sonuçlar.....	50
4.4.3. Müfettişlerin bu uygulamadan beklediği olumsuz sonuçlar.....	51
4.5. Sınıflarda Uygulanılan Rehberlik ve Denetim Uygulamalarının Okul Müdürlerine Bırakılmasının Olumsuz Sonuçlarını Azaltmaya Yönelik Öneriler..	52
BÖLÜM V	54
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	54
5.1.Sonuç ve Tartışma	54
5.2. Öneriler.....	58

5.2.1 Uygulamaya yönelik öneriler.	58
5.2.2. Araştırmacılara öneriler.	59
KAYNAKLAR	60
EKLER	68
EK-1.....	69
EK-2.....	70
EK-3.....	71
EK-4.....	72

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. MÜfettişlerin demografik özellikleri.....	34
Tablo 2. Okul müdürlerinin demografik özellikleri.....	35
Tablo 3. Öğretmenlerin demografik özellikleri	36
Tablo 4. Uygulamaya Neden Gereksinim Duyulduğuyula İlgili Öğretmen Görüşleri	39
Tablo 5. Uygulamaya Neden Gereksinim Duyulduğuyula İlgili Okul Müdürlerinin Görüşleri	41
Tablo 6. Uygulamaya Neden Gereksinim Duyulduğuyula İlgili MÜfettiş Görüşleri...	42
Tablo 7. Öğretmenlerin Uygulamayı Karşılama Tarzları	43
Tablo 8. Okul Müdürlerinin Uygulamayı Karşılama Tarzları	44
Tablo 9. MÜfettişlerin Uygulamayı Karşılama Tarzları.....	45
Tablo 10. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Uygulamanın Olumlu Sonuçları.....	46
Tablo 11. Okul Müdürlerinin Görüşlerine Göre Uygulamanın Olumlu Sonuçları	47
Tablo 12. MÜfettişlerin Görüşlerine Göre Uygulamanın Olumlu Sonuçları	48
Tablo 13. Öğretmen Görüşlerine Göre Uygulamanın Olumsuz Sonuçları	49
Tablo 14. Okul Müdürlerinin Görüşlerine Göre Uygulamanın Olumsuz Sonuçları..	50
Tablo 15. MÜfettişlerin Görüşlerine Göre Uygulamanın Olumsuz Sonuçları	51
Tablo 16. Maarif müfettişlerince uygulanılan rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasının beklenen olumsuz sonuçlarını azaltmaya yönelik öneriler	53

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya temel teşkil eden problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler ile araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Örgüt, önceden belirlenmiş amaçları gerçekleştirmek üzere sahip olduğu potansiyellerini koordine etmiş kişilerin oluşturduğu sosyal bir sistem olarak tanımlanırken, sistem ise birbiriyle bağlı ve etkileşim içinde daha küçük yapılardan oluşan, aynı anda daha büyük yapıların da parçası olan bir bütün olarak tanımlanabilir (Bursalıoğlu, 2005 s. 30). Bu bağlamda eğitim sisteminin temel taşı olarak kabul edilen okullar, her şeyden önce kişiliğin şekillendiği, öğrenmenin gerçekleştiği, eğitim hizmetlerinin üretildiği ve sunulduğu mekânlardır. Dünyanın her yerinde amaç ve işlevlerini gerçekleştirmek üzere benzer ya da farklı şekillerde örgütlenen bu okullardan, amaç ve işlevleri en üst düzeyde gerçekleştirmeleri beklenir (Şişman, 2014, s. 19). Sosyal bir sistem olan okulların kendine özgü bir kültürü, amacı ve yapısı vardır. Okulların bir sistem olarak var olmasını sağlayan en önemli faktör kişisel ve toplumsal ihtiyaçlardır. Bu özelliği ile okullar; yönetici, öğretmen, öğrenci ve diğer personelin okul etkinliklerini sürdürdükleri bir yapı, çerçeve veya düzen olarak tanımlanabilir. Eğitim sisteminin en işlevsel parçası olan okullar, sistemin ilk düzeyde üretim amaçlı somut örgütlenmesi olarak kabul edilir. Kısacası okullar, işbirliğine dayalı etkinliklerin düzenlendiği, karşılıklı etkileşime dayalı sosyal bir örgüttür (Özdemir, S. 2013, s. 88).

Sosyal örgüt olarak kabul edilen okullarda denetim olgusu eğitimin geliştirilmesine yönelik bir yapı olarak düşünülür. Bu bağlamda denetim, kabul edilmiş evrensel bir değer olarak, tüm sistemlerin bir alt sistemi aynı zamanda yönetim süreçlerinin de temel bir ögesi olarak yer almaktadır. Türüne, amacına, kuruluşuna bakılmaksızın tüm örgütler denetimsiz çalışamaz (Başaran, 1996, s. 73). Çünkü her örgütün var olan kaynaklarını en verimli şekilde kullanması gerekir. Örgütün amaçlarını gerçekleştirmesi ve hedeflerine ulaşması, kaynaklarını kullanabilme derecesine bağlıdır. Bu nedenle örgüt çalışmalarının sürekli gözlenmesi ve denetlenmesi, kaynaklarının kullanım durumlarının belirlenmesi zorunluluktur (Taymaz, 1993, s.4).

Tüm örgütler için gerekli olan denetim, eğitim örgütleri için de örgütsel etkililik bağlamında olması gereken temel süreçlerin başında yer alır. Başka bir deyişle, denetim eğitim sistemindeki etkililiği ve eğitimin önceden belirlenen amaçlarına ne derece ulaşıldığını ortaya koyar. Eğitim sisteminin bir alt sistemi olarak denetim amaçlara ulaşılma derecesini belirlemenin yanı sıra eksikleri fark etme ve tamamlama, yanlışları giderme işlevlerini de yerine getirerek doğru yönde ilerlemeyi sağlar. Etkili kurgulanmış bir denetim yapısı, okulun asıl işlevi olan öğrenme ve öğretme sürecini iyileştirme amacını taşır (Erdem ve Eroğul, 2012, s.98).

Sosyal sistemlerde, temel parça olarak kabul edilen denetim, amaçlarına, fonksiyonlarına ve tekniğine göre çeşitli şekilde tanımlanmıştır (Taymaz, 1993, s.1). Bursalıoğlu (2005, s. 126) teftişi, “kamu yararı için davranışları kontrol altında tutma yöntemi olarak” tanımlarken, M. Aydın (2014, s.7) “gerek duyulan, istenen yer ve zamanda sağlanan ve eğitimin her kademesinde uygulanabilen bir mesleki rehberlik yardımıdır.” şeklinde tanımlamıştır. Başaran (2000, s.283) ise denetimi “örgütün planlanmış örgütsel, yönetsel ve ürün odaklı amaçlarından uzaklaşmasını önlemek için, izlenip düzeltme süreci” olarak görürken, Gündüz (2012 s.1) denetimi, eğitim sistemi içinde, çalışanı, örgütü ve eğitim öğretim sürecini geliştirme amaçlı sürekli olması gereken bir etkinlik” olarak tanımlamaktadır.

Bu açıdan bakıldığında, eğitim sistemimizde okulların etkinliğinin hangi ölçüde gerçekleştirildiğini ortaya koymak için denetim uygulamalarının gerekli, temel bir süreç olduğu söylenebilir (Bursalıoğlu, 2005, s.135). Bu nedenle, Türk Eğitim Sistemi’nde kurum ve ders denetimleri yapılmaktadır (Taymaz, 1993, s.20). Ders denetimi, okullarda genel denetimler sırasında veya bundan farklı zamanlarda gerçekleştirilen, öğretmenin branşındaki yetkinliği, ders sırasında uyguladığı yöntemleri ve bunları gerçekleştirme düzeyleri ile öğrencilerin seviyelerini inceleyip değerlendirme yapmaya yönelik bir denetim türüdür. Ders denetimi, öğretmenin olabilecek eksiklerini giderme, yeteneklerini geliştirme, mesleğe ve çevreye uyumlarını sağlama ve alanındaki yenilik ve değişikliklerden haberdar olma gibi mesleki yardımları da içerir (Taymaz, 1993, s.89). Ders denetiminde asıl hedef öğretmene yardım etmektir. Öğretmene yardımcı olmanın asıl amacı da eğitim sürecini geliştirmek ve öğretim sürecini iyileştirmektir (Şişman, 2014, s. 51). Bu denetim etkinliği bir bakıma bütün öğrencilerin öğrenmelerine yönelik bir gayrettir

(Aslanargun ve Göksoy, 2013, s.99.). Öğrenci başarısını iyileştirmeye yönelik bir işlemdir (Aydın, İ. 2005, s. 3).

Bunun yanı sıra okul ortamında, öğretmenlerin öğretim yöntemlerini uygulama yeterlikleri, Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirlenmiş hedeflere ulaşılması yönündeki gayretleri, öğrencilerin düzeyleri ve ders başarılarının okuldaki eğitim ortamına ve çevreye etkileri ile yıllık ders plan ve öğretim programlarını uygulama düzeyleri, soru hazırlama becerisi, yazılı sınavlar, ödevler ile bunları değerlendirme dikkati, atölye çalışmaları ile kazandırdığı bilgi beceri ve davranışlar, öğrencileri kişisel çalışmalara yönlendirme çalışmaları da değerlendirilir (MEB, 1993).

Bu değerlendirmeler ile rehberlik ve denetim görevleri, 2014 yılındaki değişikliğe kadar, müfettişler ve okul müdürleri tarafından yapılan sınıf ziyaretleriyle yapılmakta idi. Ancak, 24 Mayıs 2014 tarih ve 29009 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğiyle yeni bir denetim anlayışına geçilmiştir. Bu yeni denetim anlayışının gereği olarak da, ders denetimi ile okul çalışanlarının denetimi ve geliştirilmesi görevi tamamen okul müdürlerine bırakılmıştır. Ancak, yapılan çalışmalarda okul müdürlerinin mesailerinin büyük bir bölümünü, eğitim öğretim süreci ile doğrudan bağlantısı bulunmayan büro işlerine ayırdıkları, asıl işleri olan eğitim ve öğretim süreci ile çok fazla ilgilenemedikleri anlaşılmaktadır (Aktepe ve Buluç, 2014, s. 228). Bu durumda, sınıf denetiminin maarif müfettişi ve okul müdürü tarafından yapılırken bu uygulamadan vazgeçilerek ders denetiminin sadece okul müdürlerine verilmesinin eğitim niteliğine nasıl ve ne ölçüde etki edeceği üzerinde konunun tarafları durumunda bulunan maarif müfettişlerinin, okul müdürlerinin ve öğretmenlerin algılarının ortaya konması önem arz etmektedir.

1.2.Problem Cümlesi

Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının kaldırılmasına ilişkin öğretmen, okul müdürü ve maarif müfettişlerinin görüşleri nelerdir?

1.2.1. Alt problemler. Bu çalışmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

1.Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin sebepleri nelerdir?

2.Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesi, öğretmenler, okul müdürleri ve müfettişler tarafından nasıl karşılandı?

3.Öğretmen, okul müdürü ve maarif müfettişi görüşlerine göre, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin olumlu sonuçları nelerdir?

4.Öğretmen, okul müdürü ve maarif müfettişi görüşlerine göre, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin olumsuz sonuçları nelerdir?

5. Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasının olumsuz sonuçlarını azaltmaya yönelik neler yapılabilir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, 24 Mayıs 2014 tarihindeki Resmi Gazete’ de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği ile maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasına ilişkin öğretmen, okul müdürü ve maarif müfettişlerinin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır.

1.4.Araştırmanın Önemi

Eğitim kurumları, özellikle de okullar, hemen her ülkede devletin, sivil toplum kuruluşlarının ve bilim insanlarının ilgi gösterdiği örgütlerin başında gelir. Çünkü

okullar verimli üretim yapan, birlik içinde yaşamayı beceren, bilgili, becerili insan yetiştiren kurumlardır ve bu kurumlar bir taraftan iç ve dış paydaşları ile nüfusun tamamına yakınına ilgilendirir, diğer taraftan da ülkenin gelişmesi, kalkınması ve istikrarı ile doğrudan ilgilidir. Doğal olarak okulların ülke için hayati önem taşıyan bu görevi yerine getirebilmeleri için etkili yönetilmeleri kaçınılmazdır (Gümüseli, 1996, s.16). Yönetim sürecinin istenilen düzeyde gerçekleşebilmesi ise örgütsel amaçlardan sapmanın önlenmesi, ürünlerin niteliği ve niceliği ile ilgili bilginin her gerektiğinde elde edilmesine bağlıdır. Bu da denetim sistemi ile olanaklıdır (Başaran, 2000, S.14). Bu bakımdan, okullarda ders denetimi ve rehberlik hizmetleriyle öğretim sürecini iyileştirmek ve geliştirmek için öğretmene yol gösterilmesi ve liderlik yapılması ve desteklenmesi oldukça önemlidir.

Türk eğitim sisteminde bu görev, uzun yıllar ağırlıklı olarak müfettişler tarafından yürütülürken, 2014 yılının Mayıs ayında yapılan değişiklikle okul müdürlerine bırakılmıştır. Bu bakımdan yeni durum karşısında olayın tarafları durumunda bulunan öğretmen, okul müdürü ve maarif müfettişlerinin görüşlerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Ayrıca bu çalışmanın etkili bir denetim sistemi oluşturulması, denetim boşluğunun azaltılması ve uygulamanın zayıflıklarının giderilmesi açısından katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1.5.Sayıtlılar

Bu araştırmada, görüşme formunu cevaplayanların gerçek duygu ve düşüncelerini ifade ettikleri, ders denetimi konusunda öğretmen, okul müdürü ve maarif müfettişlerinin görüşlerinin öncelikle araştırılması gereken kişiler olduğu varsayılmıştır.

1.6.Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1) Burdur ilindeki maarif müfettişleri, Burdur il merkezindeki 13 ilkokulun okul müdürü ve her ilkokuldan ikişer öğretmen ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde, araştırmanın konusu ile ilgili literatür taranarak araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

2.1.1.Yönetim ve denetim. İnsanlık tarihi ile eşdeğer bir geçmişi olan yönetim olgusu, ortak yaşamla ortaya çıkan ortak amaçları gerçekleştirme gayretleri sonrasında hayatımızda yer almaya başlamıştır. Yönetim olgusu, örgütte önceden belirlenen amaçlara ulaşabilmek için bir araya gelen insanları örgütleyip eyleme geçirme sürecidir (Başaran, 2000, s.14; Karip, 2005, s.2). Fayol'a göre örgüt başarısını ve verimliliğini etkileyen beş temel işlev; planlama, örgütleme, emretme, koordinasyon ve kontrol etme-denetlemedir(Karip, 2005, s.8; Oğuz, Yılmaz ve Taşdan, 2007, s.40). Bir diğer ifadeyle, yönetim örgütsel amaçların gerçekleştirilebilmesi için örgütün faaliyetlerinin planlanması, yönlendirilmesi, eşgüdüm sağlanması ve kontrol edilmesiyle ilgili tüm çabaları kapsamaktadır. Örgütün çalışmasını sağlayacak her türlü yönetsel faaliyetleri, izlenecek yöntemleri ve denetim kavramını da içine alan bir süreçtir.

Yönetim sürecinin istenilen düzeyde gerçekleşebilmesi ve örgütsel amaçlardan sapmanın önlenmesi, ürünlerin niteliği ve niceliği ile ilgili bilginin her gerektiğinde elde edilmesine bağlıdır. Bu da denetim sistemi ile olanaklıdır (Başaran, 2000, s.14).Ancak, denetim kavramının yönetim süreçlerinden sadece ürünü inceleyen bir yapı olmadığı, yönetimdeki işlevlerin her birini inceleyen ve kapsayan bir süreç olduğu söylenebilir. Bu ilişkiden dolayı yönetim ve denetim birbirlerini tamamlayıp eşgüdüm içinde çalışmak durumundadır (Gündüz, 2012, s.1). Buradan hareketle, denetim de yönetim kadar eski bir geçmişe sahip olduğu söylenebilir. Nitekim denetime ait ilk bulguları; MÖ 3000 yıllarında Ninova kenti arşiv bilgilerinde rastlanmaktadır. Eski Mısır, Yunan ve Roma Medeniyetlerinde kamu hesaplarının kontrolü için denetçilerin kullanıldığı bilinmektedir. Günümüz anlayışındaki siyasal ve sosyo-ekonomik boyutları olan kamu denetiminin kökleri demokratikleşme hareketlerinin ortaya çıkışı ile aynı zaman dilimine rast gelmektedir (Akpınar, 2006, s. 20).

2.1.2.Denetime genel bir bakış.

2.1.2.1 Denetim nedir? Denetim sözcüğünün eski Türkçe’de karşılığı “murakabe” dir. Murakabe, bakma, gözetim altında tutma, gözetleme; iç dünyasına dalma ve sansür anlamlarına gelmektedir (Akpınar, 2006, s. 16). Günümüzde ise denetim, “örgüt üyelerinin görevlerini yerine getirme şekillerini gözlemek, hata ve eksik yönlerini ortaya koymak ve bunların düzeltilmesi için gerekli önlemleri almak, sorunlara çözüm bulmak, yenilikleri tanıtarak işe koşmak” şeklinde tanımlanmıştır. Başka bir deyişle, “örgütün belirlenmiş amaçlarına ulaşıp ulaşılmadığının veya ne derecede ulaşıldığının belirlenmesi ve amaçtan sapmalar olduğunda düzeltici önlemlerin alınması”dır(Demirtaş ve Güneş, 2002, s. 35). Türk Dil Kurumu sözlüğünde (2016) ise, denetim “bir olgu ya da çalışmanın, istenilen şekilde oluşması amacıyla değişkenler üzerinde düzenleme işi” veya “özel ya da devlet kurumlarına ilişkin verilerin önceden belirlenmiş normlara uygunluğunun incelenmesi ve raporlaştırılması amacıyla bir uzman birim aracılığıyla veri toplama ve değerlendirme süreci” olarak tanımlanmıştır.

Eğitim olgusu işe dâhil olunca denetim, “eğitim ve öğretimle ilgili süreçlerin yürürlükteki yasa, tüzük, yönetmelik ve genelgelere göre işleyip işlemediğinin incelenmesi, kontrolü ve soruşturulması işi” olarak tanımlanmaktadır. Bir başka tanımda denetim, örgüt hareketlerinin örgütün amaçları doğrultusunda belirlenmiş ilke ve kuralla olan uyumunun belirlenme süreci; yönetsel amaçlı bakış açısı, program geliştirme ve öğretim, insan ilişkileri süreci olarak ifade edilmiştir (Aydın, M.2014, s. 3). Bursalıoğlu’na (2005, s. 126) göre denetim, eğitimde izleme gözleme yöntemlerinden biridir. Kamunun yararı için davranışları kontrol altında tutma sürecidir. Başar (1998, s. 2) ise denetimi; durum belirleme, değerlendirme, düzeltme ve geliştirme çalışmaları yapma olarak tanımlamaktadır. Bu öğelerden durum saptama ve belirleme, var olan durumu ortaya koymaktır. Denetim kavramının diğer ögesi ise değerlendirmedir. Değerlendirme, durumu saptama aşamasında ulaşılan ölçüm sonuçlarını bir ölçütle karşılaştırıp değer yargısında bulunmak olarak tanımlanabilir. Denetimin son ögesi ise denetim sonrası ortaya çıkan seçeneklerden karara dönüşenlerin uygulanması esasına dayalı düzeltme ve geliştirme etkinlikleridir. Başar (1998, s.2)’a göre denetim bu üç ögenin döngüsel olarak bir arada işlemesiyle oluşur.

Milli Eğitim Bakanlığı için denetim, bir birimin çalışması konusunda ayrıntılı şekilde inceleme yaparak bilgi toplamak, toplanan bilgilerin analizini gerçekleştirmek, bu analiz sonucunda sorunları belirlemek, ortaya çıkan sorunlara çözüm aramaktır (MEB, 2011a). Marks, Stoops ve King-Stoops(1985, akt. Altun 2014) denetim kavramını programların ve öğretimin geliştirilmesini amaçlamış çalışmaların değerlendirilmesi olarak kabul ederken, Henson (2010, akt. Altun) okul bazında ve sınıf içi öğrenmeyi destekleyen bir iklim oluşturması amacıyla öğretmene yardım etme süreci olarak değerlendirmiştir. Lunenburg ve Ornstein(2013)'de denetimi, hedeflerden ayrılmayı önlemek için okul faaliyetlerini izleme ve düzeltme süreci olarak ifade etmektedirler. Hangi açıdan bakılırsa bakılsın, denetimin asıl amacı okul iş görenlerine yardımdır (Ünal, 2013 s.280). Denetim olgusu aslında bir amaç değil, sistemi daha verimli şekilde amaçlara yönlendirmeyi hedefleyen bir araçtır (Öztürk, 2007 s. 23). Bu bakımdan denetim, eğitim yönteminde, bir alt sistem olarak, denetimsel işlevleri yerine getirerek eğitimin amaçlarının gerçekleşmesine yardımcı olur. Sistem anlayışıyla bakıldığında, sistemin öğeleri olan girdi, işlem ve çıktılarından dönüt alınması, alınan dönütlerin değerlendirilmesi ve bu sonuçlar üzerinden örgüt amaçlarının gözden geçirilmesi düzeltilmesi ve geliştirilmesi olarak tanımlanabilir. Denetim sonrasında elde edilen verileri dikkate almayan örgütlerin etkililiğinin, gelişmesinin ve karşılaştıkları problemleri çözme başarılarının rastlantısal olduğu söylenebilir. Denetim bu sonuçları sistemleştirerek rastlantılardan kurtarır (Çakıcı, 1985).

Denetimi, yönetimin sadece temel süreçlerinde biri olarak kabul etmek yetersiz kalacaktır, çünkü denetim aynı zamanda diğer yönetim süreçlerinin de gözden geçirilmesine rehberlik eden bir olgu olarak farklı faaliyet ve teknikleri içerir. Bu bakımdan denetim etkinliği, planlandığı, geliştirilmiş bir liderlik kavramına dayandığı, kurumun amaç ve işlevleriyle doğrudan ilgili örgüt üyeleri tarafından benimsendiği oranında başarılı olacaktır (Taymaz, 1993, s. 7).

2.1.3.Denetimin amacı ve önemi. Örgütlerin varlıklarını devam ettirebilmeleri; amaçlarını gerçekleştirebilmeleri, etkili ve verimli olarak çalışabilmeleri, değişen çevre şartları ile uyum içinde olmaları ile olanaklıdır. Örgütlere temel sistem mantığı ile bakıldığında; girdi, süreç ve çıktı alt sistemleri görülecektir. Bu alt sistemlerin uyum içinde işleyişi ve örgütün amaçlarına ulaşması,

denetim alt sistemi ile olasıdır. Çıktıdaki eksikliklerin, sapmaların daha ortaya çıkmadan belirlenmesi ve sistemin gelişmesi için denetim sistemi gereklidir. Ürünün beklenen kalite standardında olması, enerji kaynaklarının en verimli şekilde kullanılması bu sistem sayesinde gerçekleşir. Örgütün amaçlarına ulaşabilmesi ve var olabilmesi iyi bir denetim yapısı kurması ve bu yapının işlevselliği ile ilişkilidir (Arabacı,1999, s. 545).

Bu açıdan bakıldığında denetim sürecinin asıl amacı, örgütün amaçlarını gerçekleştirme düzeyini belirlemek ve daha iyi sonuçlar alabilmek için süreci geliştirmektir. Denetimle örgütün etkililik, verimlilik, düzeyinin yükseltilmesi esastır. Örgütsel etkililik için denetim göz ardı edilemeyecek bir süreçtir. Çünkü örgütün denetimden yoksun kalması, yalnızlık, durağanlık, düzensizlik, kapalılık ve güç kaybına yol açar. Denetim, tüm örgütlerde olduğu gibi okulların da başta gelen sürecidir. Bu sürecin doğru kurgulanması öğretimsel beklentileri gerçekleştirmeye katkı sağlayacaktır (Gökyer ve Namlı, 2015, s.712). Okullarda denetim ister okul idaresince ister üst yönetim ya da müfettişlerce yapılsın tek amaç okul etkililiğidir (Başaran, 1996, s.74). Eğitim örgütlerinde etkililikten söz ediliyorsa bu süreçten vazgeçilemez. Çünkü eğitim etkinliğinde amaçlara ne ölçüde varıldığının en akılcı yolu, denetleme sonucunda elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi ile olasıdır. Denetimle, amaçlara ulaşılabilirlik düzeyini belirleme, eksikleri görme ve tamamlama, hataları düzeltme işlevlerini yaparak ilgili kişilere yön verebilir. Etkin bir denetleme, okulun varoluş amacı olan öğrenme ve öğretme süreçlerini geliştirme amacını taşıdığı düşünülebilir (Erdem ve Eroğul, 2012, s.98). Bu nedenle, öğretmenlerin denetlenerek desteklenmesi ile sınıfta gerçekleştirilen eğitim ve öğretimin niteliğini arttırmak mümkün olabilir. Bu açıdan bakıldığında denetimin, bütün öğrencilerin öğrenmelerine yönelik bir çaba (Aslanargun ve Göksoy, 2013, s.99.), öğrenci başarısını iyileştirmeye yönelik bir işlev olduğu söylenebilir (Aydın, İ. 2005, s. 3). Denetim etkinlikleri mesleki gelişim için periyodik olarak devam eden, dönüt veren bilgi ve becerileri geliştiren, rehberlik odaklı bir süreç olarak görülebilir (Aslanargun ve Göksoy, 2013, s. 99.). Bu bakımdan, eğitimin ve okul sisteminin denetimin gerekliliği, tüm yazarlar tarafından vurgulanmış; özellikle sınıf içi denetimin gerekliliği kaçınılmaz olarak görülmüştür (Taymaz, 2011, s.153).

2.1.4.Denetimin tarihçesi. Denetim, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. İlk çağlardan bu güne kadar insanın tüm yaşantısında denetimin izleri görülebilir. Sosyal hayatta diğer fertlerin ve insanın kendi kendini ve davranışların denetimi, sonrasında iş ve işlemlerin denetimi daha sonrasında da kurum kuruluş ve yöneticilerin denetimine kadar uzanan bir alanda sürekli bir denetim görülmüştür. Bir diğer ifadeyle, kaynağı çok eski çağlara kadar uzandığı bilinen denetim, toplumsal gelişim ve yönetimle paralel bir şekilde sürekli gelişme ve içeriğini zenginleştirme çabasında olmuştur (Aydın, M. 2014 s. 3; Okur, 2007, s. 38). Önceleri kontrol amacıyla yaygın olarak din ve büyü kullanılsa da sonraki yüzyıllarda aydınlanma dönemi ve bilimin etkisiyle insan aklı ön plana çıkmıştır (Beycioğlu ve Dönmez, 2009, s. 75). Klasik yönetim teorisiyle, günümüz denetim anlayışının ilk filizleri ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımda denetimin teknik yönüne ağırlık verilmiştir (Başar, 1998, s.3). Bu dönemlerde denetim kavramından daha çok teftiş ve kontrol yoluyla, baskın bir şekilde okulları yönetmek anlaşılrsa da (Altun, 2014 akt. Sullivan ve Glanz, 2009), bilimsel denetim dönemi ile öğretmenler önceden belirlenen öğretim ile ilgili amaçları hayata geçirmek üzere sisteme alınmış ve bu amaçları gerçekleştirme düzeyleri onları izleyen yönetici ya da denetmenler tarafından kontrol edilmiştir (İlğan, 2012, s. 113). Bu dönemde, artık otokratik denetim yaklaşımlarının işe yaramayacağı ve bilimsel yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır (Altun, 2014 akt. Sullivan ve Glanz, 2009, s. 14). Her alanda standart uygulamalar geçilen ve bilimsel dönem diye de adlandırılan 1930'lu yıllarda, denetim alanında da standartlaşmaya gidilmiştir (Altun, 2014 akt. Marzano, Frontier ve Livingston, 2011). İnsan ilişkileri yaklaşımında denetimin rehberlik ayağına, modern yaklaşımlarda denetimin işleyiş üzerindeki etkilerine dikkat çekilmiştir (Başar, 1998, s. 3). Denetimin çalışanlara yardım ve onların gelişimine katkı sağlama işlevlerine demokratik denetim döneminde rastlanmakta (Altun, 2014 akt. Sullivan ve Glanz, 2009) ve bu durum yirmi birinci yüzyılda çağdaş denetim yaklaşımları ile şekillenmektedir.

Çağdaş eğitim denetiminde, demokratik liderlik olgusu vardır ve gelişmeyi sağlayacak olan liderliğin grup içinden doğması gerekliliğine inanılır. Bu anlayışta, söz konusu liderin doğması, gelişmesi ve koşulların hazırlanması, denetmenin görevi olarak görülür ve denetmenin öğretmenleri okulda uygulanan programların çeşitli yönlerinde liderlik rolü oynamaları için özendirilmesi beklenir (Aydın, M. 2014, s.13).

Çağdaş denetimin harekete geçme noktası var olan yapı ve koşullardır. Bu anlayışa göre denetim eğitim sistemi içinde bir amaç değil araçtır. Denetim sürecinin amacı, öğrenme ve öğretme sürecini geliştirmek, bu sürecin yer aldığı yapıyı amaçlar açısından dikkatle izlemektir. Eğitim programlarında yer alan hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için düzenlenen etkinliklerde, sürecin kilit ismi öğretmenin geçmiş deneyimleri, tutum ve davranışları, öğrencilerin okulun örgüt yapısı, iklimi, etkileşimde bulunduğu sosyal ve kültürel çevre, okulun yönetim politikası gibi olgular dikkate alınmalı ve bu etkinlikler denetimin hareket noktasını oluşturmalıdır (Aydın, M. 2014, s.13).

Çağdaş denetimde, öğrenme ve öğretme ortamı beraber düşünülür. Burada denetmeden beklenen davranış şekli, belli yöntem ve teknikleri öğretmene empozeetme değil, öğretmenin kendine özgü yöntem ve teknikleri bulması için gerekli kaynakları sağlaması, görüş açısını genişletmesidir. Öğretmen, eğitim ortamı bütünlüğü içinde değerlendirilmelidir. Eğitimin bütün yönleri denetim programının odak noktasını oluşturmalı, süreçteki tüm öğeler bütün içerisinde ve bütüne sağladığı katkılar açısından ele alınmalıdır (Aydın, M. 2014, s.14).

Çağdaş denetimde hareket noktası, eğitim ortamının acil sorunlarıdır. Bu bakış açısı ile yaklaşılması denetimin geleceği açısından sağlam bir temel oluşturur. Önceliği olan sorunlara grup süreci ile yaklaşan çağdaş eğitim denetimi sürece katılanların ilgi ve desteğini sağlar. Ayrıca çağdaş eğitim denetimi işbirliğini esas alır, “biz” ve “bizim” yaklaşımı ön plandadır. Dolayısıyla bu yaklaşımın süreç içinde yer alanların moralinin yükselmesine katkıda bulunduğu inanılmaktadır (Aydın, M. 2014,s. 14).

Çağdaş eğitim denetiminin öne çıkardığı bir başka durum, grup yaklaşımıdır. Otoriter denetim anlayışının gelişmeyi engellediği, babacan tavırla ne kadar iyi niyetle öğüt verilirse verilsin, ilgili kişilerde yeterince değişim sağlamadığı görülmüştür. Herhangi bir sürecin anlaşılıp geliştirilmesinde en etkili yolun sürece katılım olduğu giderek netleşmiştir. Bu nedenle, çağdaş eğitim denetiminde sorumluluk paylaşılır. İşbirliği ve katılma, karar vermede sorumluluğu paylaşmaya götürür. Sorumluluk paylaşmada yeterlilik ve önem gereklidir. Yeterliliği göz önüne alarak katılımcı bir anlayışla öğretmen gelişimi sağlanması olasıdır. Karar alma konusunda yeterliliğin var olduğu ve güven ortamının sağlandığı bir örgütte etkinliğe

katılmanın ve sorumluluk paylaşmanın etkili olacağı söylenebilir (Aydın, M. 2014, s.14).

Çağdaş eğitim denetiminin modellenmiş bir süreç değil, süreçler bütünü olduğu söylenebilir. Bu durumda çağdaş denetimde her durum ve koşulda geçerli tek bir model veya tekniğin olduğu söylenemez. Bir durumda etkili olan model başka bir durumda başarısız olabilmektedir. Bununla birlikte çağdaş eğitim denetiminde öğretmene kendini kanıtlama olanağı tanınır. Denetimin amaçlarından birisi de öğretmenlere imkân tanıyarak rol performanslarını geliştirecek yolları bulmalarının sağlanmasıdır. Bu durumda da öğretmenin güçlü yanlarını ortaya koyucu destekleyici bir yaklaşım gereklidir (Aydın, M. 2014, s. 15).

Çağdaş eğitim denetiminde sıra ve süreklilik vardır. Nasıl ki öğretim yöntemlerinin öğrencilerin gelişim düzeylerine göre düzenlenmesi gerekiyorsa, denetim yöntemlerinin de öğretmenlerin mesleki gelişimlerine göre düzenlenmesi gerekir. Öğretmenlerin performansları değerlendirilirken, deneyim, kavrama düzeyi de dikkate alınması gereken önemli bir noktadır. Burada denetmene düşen görev, yeterliliğin ve yeteneğin birbirini izleyen aşamalarla elde edildiğini unutmamasıdır. Mesleki etkinliklerin öğretmenlerin yetişmişlik düzeylerine göre düzenlenmesi, etkili bir denetim olgusunun göstergesidir (Aydın, M. 2014, s. 15).

Çağdaş eğitim denetimi bireysel farklılıkları dikkate alır. Denetiminin grup yaklaşımına önem vermesi bireysel yaklaşımı reddetmesi anlamını doğurmaz. Öğrencilerdeki bireysel farklılıklar kabul edilmiş bir olgudur. Eğitim sürecindeki problemlerin tümü tabi ki grup problemi değildir. Başarılı bir denetmen girişimlerinde grup yaklaşımı ile bireysel problem çözme yaklaşımları arasında denge sağlayıcı bir tutum içerisinde olmalıdır. Bireysel farklılıkları dikkate almanın yanında çağdaş eğitim denetimi yaklaşımında olumlu insan ilişkileri bakışı ön plandadır. Olumsuz yaklaşım ve yöntemlerle denetimde olumlu sonuçların alınamayacağı düşüncesiyle bireylerin güçlü yanlarını ön plana çıkarılması esastır. Bu durum denetimde rehberliğe verilen özel önemde de görülmektedir. Çağdaş denetimde, dikte yerine gelişmeyi özendirici, otorite yerine kendi kendine değerlendirme anlayışı hâkimdir. Bu anlayışta etkileşim de oldukça önemli görülmüştür. Etkileşim, bu anlayışın kalbi durumundadır. Okulun iletişim yeteneğinin geliştirilmesinde, öğretmenlerin görüşlerini özgürce açıklayabilecekleri

toplantılar izlenecek yollardan birisi olarak değerlendirilmiştir (Aydın, M. 2014, s.16).

Çağdaş eğitim denetiminde başarıda görüş birliğine inanılır. Denetim ve dolaylı olarak eğitimin amaçlarının gerçekleşmesi sürece dâhil olanlar arasında görüş birliğinin sağlanması ile olabileceğine inanılır. Ayrıca sürekli araştırma geleneği söz konusudur. Eğitim alanında her gün yeni araştırmalar ile yeni olgular ortaya konmaktadır. Bu olgular sürecin geliştirilmesinde denetimin hareket noktasını oluşturabilir (Aydın, M. 2014,s. 16).

Özetlemek gerekirse, tarihte denetimin ilk olarak yön verme ve yargıda bulunma aracı olarak kullanıldığı, 1920'lere kadar ise, insanların verilen görevleri yerine getirip getirmemelerinin kontrolü olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Günümüzde ise denetim kontrolden daha çok, geliştirme odaklı bir işleve sahiptir (Aydın, M. 2014, akt. Wiles, 1967).

2.1.5. Türk eğitim sisteminde denetimin gelişimi. Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat ve özellikle II. Meşrutiyet dönemleri eğitim uygulamalarında farklı görüş ve bakış açılarının hâkim olduğu devirdir. Bu dönemde yaşanan algısal değişim teftiş hizmetlerinin de yenileşmesine neden olmuştur. Tanzimat Devrinde batı tarzında yeni bir eğitim anlayışına geçilme çalışmalarının başlamasından sonra resmi belgelerde “Muin”, “Muhakkik”, “Müfettiş” kavramlarının geçtiği görülmüştür (Su, 1974, s. 1). Ancak eğitim alanında teftişin ne zaman başladığı konusunda bir bilgi bulunmamakla beraber ilköğretim alanında Tanzimat döneminde denetimin yapıldığı bilinmektedir. Eğitim sistemini düzenleyen ilk kurul olarak 1838 da kurulan Meclis-i Umur-ı Nafia'nın mahalle mektepleri ile ilgili olarak yayınladığı layiha ile bakanlık müfettişlerini bakanlığa, ilköğretim müfettişlerini de valiliklere bağlı hale getirilmiştir (Altun, 2014, s.26;Aslanargun ve Tarku, 2014, s.283; Cengiz, 1992, s.54; Taymaz, 2011, s.14).

Tarih 1846'yı gösterdiğinde Mekatib-i Umumiye Nezaretine (Milli Eğitim Bakanlığı) bağlı olarak Mekatib-i Sibyaniye Muinliği ve Mekatib-i Rüştüye Muinliği kurularak teftiş görevini gerçekleştirecek muinler atanmıştır. Bir yıl sonra yayınlanan Sibyan Mekatib-i Hocaları Efendilere İta Olunacak Talimat isimli yönetmelikte, hocalara yol göstermek ve mektepleri teftiş etmek üzere görevlendirilen memurlara muin adı verilmiştir. Bu düzenleme de, teftişin öğretmene yardım etmek olarak

düşünülmesi ve bu görevi yerine getirecek olan görevlilere yol gösterici anlamına gelen muin adı verilmesi dikkat çekicidir. 1862 yılında ise Sibyan ve Rüşdiye okullarının teftişi için görev verilen memura müfettiş denilmiştir. 1869 yılında hazırlanan, Maarif-i Umumiye Nizamnamesinde teftişin bir yönetim süreci olduğu vurgusuna rastlanırken, 1875 yılında hazırlanan bir nizamnamede rehberliğe önem verilmiş ve kurumların teftiş defteri tutması müfettişlerin yaptığı gözlem tespit ve önerileri bu deftere yazmaları ve kayıt altına almaları istenmiştir (Cengiz, 1992, s.54; Taymaz, 2011, s. 14).

Meclis-i Maarif tarafından 1876'da yayımlanan talimat teftişle ilgili bilinen en eski belgedir. Bu belgede; okulların teftişi için kimlerin görevli oldukları belirtildikten sonra öğretmen, müstahdem ve öğrencilerin okula devam durumları, öğrencilerin eğitim durumları, dışardan okula gelip giden kişilere dikkat edilmesi, öğrencilerin okul dışı davranışlarının kontrolü ve okul dışı davranışları öğretmenleri tarafından izlenmesi, tahtaya ders yazılıp cevap verme durumları, belirlenen ders kitaplarının dışında başka ders kitaplarının okutulmamasına uyulması ve öğretmenlerin performansları gibi konular üzerinde durulmuştur(Altun, 2014, s. 26). 1879 tarihli Rumeli Şarkî Vilayetinin Tedrisi Hakkında Kanunda, Kaza Mektepleri Müfettişlerinin görevleri adı altında sıralanan görevler, bugünkü yönetmelikle benzerlik göstermektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2016b). 1910 yılında yürürlüğe koyulan Mekatib-i İptidaiye Müfettişlerinin Vezaifine Müteallik Talimatta ise ilköğretim müfettişlerinin görev ve yetkileri belirlenmiştir (Aydın, M. 2014,s. 143). 1911 tarihli Maarif-î Umumiye Nezareti Merkez Teşkilatı Hakkındaki Nizamname ile de merkez hizmetleri idare ve teftiş olmak üzere iki bölüme ayrılarak, müfettişlerin orta ve yüksek okul mezunu öğretmenler arasından seçilmesi kararı yasalaşmıştır(MEB, 2016b).

Daha önce farklı öğretim dairelerine bağlı olan ilk, orta ve yüksek eğitim müfettişleri, 1889 yılında tek bir daireye "Memurin-i Teftişiye" ye bağlanmıştır. 1913 yılında hazırlanan Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu Muvakkat-ı ile ilkokulların teftişinin, ilköğretim müfettişlerince yapılmasına karar verilmiş ve bu görevleri nasıl gerçekleştireceklerini belirleyen talimatnameyle müfettişlerin görevleri, teftiş, tahkikat ve irşad olmak üzere üçe ayrılmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılmasından hemen bir hafta sonra 01 Mayıs 1920 tarihinde eğitimle ilgili görevler

Maarif Vekâletine devredilmiş, 1923 yılında ise Maarif Müfettişleri Talimatnamesi ve İlk Tedrisat Müfettişlerinin Vazifelerine Dair Talimatname yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra, 3 Mart 1924 tarihli Tevhidi Tedrisat Kanunu ile tüm medrese ve okullar Maarif Vekâletine bağlanmış, teftiş kurulunun görevleri ile ilgili tekrar bir düzenleme yapmak gerekli olmuştur. Bu amaçla Konya’da 1925 yılında Maarif Umumi Müfettişleri toplantısı düzenlenmiş, Maarif Müfettişleri Umumiyelerinin Hukuk Salahiyet ve Vazifelerine Dair Talimat hazırlanmıştır. Bu talimatla Maarif Vekilliği adına tüm eğitim kurumlarının denetimi Müfettiş Umumiye ve muavinlerine verilmiştir (Cengiz, 1992, s.56; Taymaz, 2011, s.15). 1926 yılında yapılan 789 sayılı Maarif Teşkilat Kanunu ile müfettişlerin hak, yetki ve görevlerini düzenleyen bir yönetmelik hazırlanmıştır. Bu yönetmelikle Müfettişi Umumi unvanı yerine Vekâlet Müfettişi unvanı kullanılmış ve müfettiş muavinliği kaldırılmıştır. Vekâlet müfettişlerinin de ikiye ayrılmasıyla merkez ve mıntika müfettişi kavramları ortaya çıkmıştır. 1931 yılından itibaren ise merkez ve mıntika diye ikiye bölünmüş müfettişler, vekâlet müfettişi olarak tekrar birleştirilmişlerdir (Cengiz, 1992, s.56; MEB, 2016b; Taymaz, 2011, s.15).

Ülkenin gelişmesi ve eğitim hizmetlerinin daha iyi hale gelmesi gereği doğunca, 1933 yılında 2287 sayılı Maarif Vekâleti Merkez Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanunla MEB örgütü genişletilmiş, teftiş heyetinin oluşumu, müfettişlerin hak ve görevleri belirtilmiştir. 1938 tarihli 3407 sayılı İlk Tedrisat Müfettişlerinin Muvazene-i Umumiye İçine Alınması ile ilgili kanunla da müfettişler genel bütçeye dâhil edilirken, öğretim süreleri ile ilgili farklılıkların oradan kaldırılmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır (Cengiz, 1992, s.56; Taymaz, 2011, s.16). 1967 yılında MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği yürürlüğe konmuş, bazı maddeleri 1979 da değiştirilmiştir. 1970 yılında 1261 sayılı kanunla da Teftiş Kurulu Başkanının Milli Eğitim Şurasının doğal üyesi haline gelmişlerdir (Taymaz, 2011, s. 22).

Millî Eğitim Bakanlığının teşkilat yapısı ve görevlerinin belirlendiği 3797 sayılı kanunla, teftiş kurulu “denetim birimi” olarak belirtilmiş, bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşların her türlü faaliyetlerinin denetim, inceleme ve soruşturma işlerini yürütme görevi verilmiştir. 14 Eylül 2011 tarihinde yayımlanan 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Bakanlığın teşkilat yapısında yapılan düzenleme ile Teftiş Kurulu Başkanlığı kaldırılarak yerine Rehberlik ve Denetim Başkanlığı kurulmuş,

kuruluş amacı olarak da; bakanlık teşkilatı ve denetimin altındaki kuruluşlarda usulsüzlükleri önleyici ve özellikle eğitici ve rehberlik yaklaşımının ön planda olduğu anlayışla görev yapmak üzere yetkileri çerçevesinde denetim, inceleme ve soruşturma yapma görevi verilmiştir. Ayrıca, “müfettiş” unvanı yerine “Millî Eğitim Denetçisi” kavramı literatüre girmiştir. 14 Mart 2014 tarihli 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla, Millî Eğitim Denetçiliği ve İl Eğitim Denetmenliği unvanları Maarif Müfettişi unvanıyla birleştirilerek ve Rehberlik ve Denetim Başkanlığında görev yapan Millî Eğitim Denetçileri İl Millî Eğitim Müdürlükleri bünyesinde kurulan Maarif Müfettişleri Başkanlıklarına atanmıştır. 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Rehberlik ve Denetim Başkanlığına verilen görevlerin yerine getirilmesi amacıyla Başkanlıkta Maarif Müfettişleri görevlendirilmesi gerçekleştirilmiştir (MEB, 2016b).

09 Aralık 2016 tarih ve 29913 sayılı Resmi Gazete yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 6764 sayılı Kanun ”un 6 maddesinde, 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 17 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Maarif Müfettişleri” ibareleri “Bakanlık Maarif Müfettişleri” şeklinde, üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(3) Teftiş Kurulu Başkanlığı, Başkan ile Başkanlık birimlerinde ve çalışma merkezlerinde görevli Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarından oluşur. Başkanlığın görev merkezi Ankara’dır. Bu merkez, Başkanlık birimlerinde görevlendirilen müfettişlerin aynı zamanda çalışma merkezidir.

(4) Teftiş Kurulu Başkanlığının ve çalışma merkezlerinin görev, yetki ve sorumlulukları, çalışma usul ve esasları, Bakanlık Maarif Müfettişlerinin ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarının görev, yetki ve sorumlulukları, mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yeterlikleri, yükselmeleri, görevlendirilmeleri, çalışma merkezlerine dağılımları, merkezler arasında yer değiştirmeleri ve diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.”

Bu düzenlemelerle, Millî eğitim Bakanlığında denetimin Ankara’dan yapılacağı ortaya konmuş ve aynı kanunun 9. Maddesindeki düzenleme ile 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 41 inci maddesinin aşağıda yer alan 5. Fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“(5) Denetime tâbi olan gerçek ve tüzel kişiler, gizli dahi olsa bütün belge, defter ve bilgileri talep edildiği takdirde ibraz etmek, para ve para hükmündeki evrakı ve ayniyatı ilk talep hâlinde göstermek, sayılmasına ve incelenmesine yardımcı olmak zorundadır. İl eğitim denetmenleri, görevleri sırasında kamu kurum ve kuruluşları ve kamuya yararlı dernekler ile gerçek ve tüzel kişilerden gerekli yardım, bilgi, evrak, kayıt ve belgeleri istemeye yetkili olup kanunî engel bulunmadıkça bu talebin yerine getirilmesi zorunludur.”

Bu düzenlemelerle denetimde yeni bir yapılanmanın fiilen başladığı görülmektedir.

Özetlemek gerekirse, eğitim sistemi içinde dönem dönem denetim kavramına, tetkik, tahkik, irşat, murakabe, muayene, tahkikat, soruşturma, denetmen kavramına ise denetçi, denetim elemanı, muin, muhakkik, murakıp, kontrolör ve müfettiş gibi farklı isimler verildiği görülse de (Taymaz, 2011, s.1) Milli Eğitim Bakanlığı günümüzde denetmen kavramı için maarif müfettişi kavramını kullandığı görülmektedir (MEB, 2016b).

2.1.6. Denetimin işlevi. Eğitim alanındaki yasal düzenlemelerin artması, eğitim kurumlarının bu düzenlemelere uygun şekilde işleyip işlemediğini takip etmeyi zorunlu hale getirmiştir. Bu nedenle, koordinasyon, işbaşında yetiştirme, rehberlik, işlemeyi izleme gibi görevler, eğitim yönetimi ve denetiminin işlevleri arasında yer alır (Başar, 1998, s.7).

Bu açıdan bakıldığında, denetimin temel işlevinin, okulun eğitim ve öğretim süreçleri ile okul yönetiminin faaliyetlerini incelemek ve değerlendirmek olduğu söylenebilir. Bu işlev okulları ziyaret etmeyi, eğitim süreçlerini incelemeyi ve öğretmeni gözlemlemeyi içerir. Ancak, denetmenin deneyim eksikliği, adam kayırma, kişisel eksiklik, liderlik eksikliği, profesyonel niteliklerin eksikliği, motivasyon eksikliği gibi bir takım engeller okullarda bu sürecin iyi işlenmesini engelleyebilir (Kazak, 2013, s.16).

Cengiz (1992, s. 28)’e göre ise okullarda uygulanan denetimin birbirinden farklı kavramlarla birçok işlevi ortaya konabilir, ancak önemli olan bu adlandırmanın altında yatan içeriktir. Bu açıdan bir değerlendirme yapıldığında benzer adlandırmaların bir araya gelmesi ile teftişin işlevleri altı başlık altında toplanabilir.

1.Liderlik İşlevi, bu işlevle kişisel girişimciliğin desteklenmesi, hedef belirlemeye yardımcı olunması, değişim sürecinde, amaç ve hedeflerin anlaşılmasında yönetici ve öğretmenlere yardım etme, yeterlilikleri ortaya çıkarma, etkileme ve yönlendirme, öğretmenlerin bakış açılarını geliştirme, gelişmelerini engelleyen faktörleri ortadan

kaldırma, toplantılar yapma, çözüm projeleri geliştirme ve önerme, bireylerin çalışmalarını destekleme yöneltme özendirip teşvik etme şekline özetlenebilecek etkinlikleri içerir.

2.Kaynaklık işlevi, eğitim politikası ile ilgili karar sürecine katılma, eğitim amaçları ve hedeflerini belirlemede, öğretim programlarının doğru anlaşılıp yerinde uygulamaların gelişmesinde çeşitli etkinlikler yoluyla kaynaklık yapmak çalışmalarını kapsar.

3.Koordinatörlük işlevi, eğitim politikalarının eğitim kurumları ve çevre tarafından kavranıp benimsenmesi ve doğru uygulamalara yönlendirilmesini sağlamak, eğitim kurumlarının her türlü eğitim girişimleri ve ihtiyaçları ile uygulanan eğitim politikaları hakkında genel görüşlerini bakanlığa aktarmak, merkez ve taşra teşkilatı arasındaki yatay ve dikey etkileşimi sağlayarak koordinasyonu sağlamak etkinlikleridir.

4.Danışmanlık işlevi, Milli eğitimin amaçlarının, ilkelerinin, eğitim programları ve yazılı kurallarının eğitim personeli ve çevre tarafından anlaşılmasını sağlamak, karar sürecince, inceleme-araştırma, değerlendirme ve deneyimlere dayanarak işleyişe yol göstermek ve dönüt sağlamak, eğitim sürecinde oluşabilecek her türlü sorun karşısında çözüm ihtiyacı olan herkese bilimsel ve hukuki yapıda yardımcı olmak.

5.Rehberlik işlevi, eğitim öğretim sürecini geliştirme yoluyla kalitenin artırılması için yönetici, öğretmen ve diğer personele kişisel ve mesleki ihtiyaçları doğrultusunda, gelişmelerine destek sağlamak denetimin temel rollerinden biridir. Yardım girişimi müfettiş tarafından başlatılır, ancak yardımın istenmesi ve kabul edilmesi esastır.

6.Değerlendiricilik işlevi, sistemde yer alan kurum, kuruluş ve personelin objektiflik esasına göre amaç ve ilkeler doğrultusunda ortaya konulan durum, tutum ve davranışlarla oluşan tablonun geliştirilen standartlar çerçevesinde gözlem, inceleme ve araştırmaya dayalı olarak değerlendirilmesi, yönetim sürecini bütünleyen bir işlevdir. Yönetim ve hizmetin bir gelişme göstermesi, bu görevin yerine getirilmesi ile doğru orantılıdır.

2.1.7. Denetimin ilkeleri. Eğitim sistemi içinde denetimin beklenen amaçlara ulaşabilmesi için dikkate alınması gereken ilkeler vardır. Bu ilkelerden, amaçlılık

ilkesi, denetimin yakın ve uzak amaçlarının birbirleriyle uyumluluk göstermesi, eksik bulma ve suçüstü yapmaya odaklanması yerine değerlendirme yapılırken bu amaçlara ne kadar ulaşılması ile kıyaslanacağı için teftişin başlangıcında kurumun amaç ve işlevlerinin esas alınması gerekir. Planlılık ilkesinde ise, denetimde ulaşılacak istenilen sonuçlar önceden belirlenerek planlanırken bu eylemden etkileneceklerin de görüşlerinin alınması önem arz eder. Planlama aynı zamanda kaynakların etkin kullanımı için de gereklidir. Bununla birlikte denetimin planlanmış bir etkinlik olması onun değişmez olduğu anlamına gelmez, planlamanın koşullara göre değişiklik gösterebileceği unutulmamalıdır. Plansız bir denetim rastgele yapılacağından sonunda değerlendirme yapma şansı da olmayacaktır (Başar, 1998, s.5; 2005, s.149; Cengiz, 1992, s.16; Taymaz, 2011, s. 40).

Eğitim denetiminde nesnellik ilkesi denetim olgusunun en başında yer almalıdır. Çünkü nesnel olmayan bir denetim bilimsel de olamaz. Denetimde nesnelliği sağlamak için denetçi gerçek tam ve doğru bilgiye sahip, objektif, akli duygularının önünde olmalıdır. Denetçinin yanı sıra denetim kriterleri de nesnel olmalıdır. Ayrıca denetimde süreklilik esastır, süreklilik sağlanamazsa eksiklikler ve yanlışlıklar gelecek denetime kadar devam edebilir. Sürekliliği sağlamanın en etkili yolu ise denetim görevini yaymak ve özdenetimi etkin kılmaktan geçmektedir. Demokratiklik kavramı denetimin bir diğer ilkesidir. İnsan ögesini merkeze alan eğitim örgütlerinde denetimin demokratik olma zorunluluğunu kapsar. Denetçi demokratik bir lider olmakla birlikte özendirme, iş birliği, ödül ve katılımı da önermelidir. Bu ilkeye göre denetçi denetimden etkilenen herkesin düşüncesine açık olmalı ve sürece denetimden etkilenenlerin de katılmasını sağlamalıdır. Açıklık ilkesi ise amaçlar ve süreçlerle görevlilerden ne istediği kadar denetçi eylemlerinin yöntemi, süreci ve sonuçlarındaki açıklığıyla da ilgilidir. Gizlenen işlerin kötülük, haksızlık veya yanlışlık olması daha olasıdır. Bu nedenle açıklıkla bu gizliliğin olası sakıncaları önlenir (Başar, 1998, s.5; Cengiz, 1992, s.16).

Bütünlük ilkesiyle denetim düşünce ve eyleminde sistem yaklaşımı dikkate alınmalıdır. Karar öncesi sistem ve çevresi ile sistem ögeleri bir bütünlük içinde değerlendirilmeli ve denetim sırasında bütüne bakılmalı tesadüfi olarak alınan parçadan elde edilen bilgilerle bakıp genel hakkında yargıya varılmamalıdır. Bu bakış açısı, birçok faktörün etken olduğu öğrenci başarı veya başarısızlığını sadece

öğretmen olgusuna bağlamanın önüne geçilebilir. Denetimin durumsallık ilkesi ise durumun gerektirdiği koşulların etkilediği her şeyin gözetilmesidir. Bu ilke, beklentileri ve değer yargılarını oluştururken koşulların gözetilmesini öngörür. Durumsal farklılıklar sonucu ve süreci etkilediği için farklı koşullarda çalışanlardan aynı sonuçları beklemek hata olacaktır (Başar, 1998, s.5; Cengiz, 1992, s.16).

Cengiz (1992, s.16) bu ilkelere ek olarak çözümleyicilik-birleştiricilik ilkesiyle denetim faaliyetlerinin parçadan bütüne, özelden genele düzenlendiğini, örgütteki her ögenin amaçlarına katkısı yönünden de genellenerek değerlendirildiğini belirtmiştir. Tutarlık ilkesi ile de, başta bilimsellik-objektiflik ilkeleri olmak üzere tutarlı bir hizmete yönelmesinin gerekliliği üzerinde durmuştur. Çünkü teftiş hizmetinin özünde eleştiri yer alır. İyi bir eleştirmen konusuna hâkim, ölçülü ve haktanır olmalıdır. Bu da tutarlı olmayı gerektirir. Teftiş sırasında öğretmenin başarısızlıklarında değil başarılarından yola çıkarak hareket edilmesi yoluyla ilgi, istek ve heyecanın yaratılması gayretinin, teftişin özendiricilik ilkesini oluşturduğunu belirtir.

Taymaz (2011, s. 40) teftişin yönetim süreçlerinden biri olmasının yanı sıra diğer süreçlerin de düzenlenmesine yardım eden bir hizmet olduğunu, bu hizmetten istenilen seviyede verim alınabilmesi için belli ilkelere uyulması gerektiğini belirtmiştir. Planlılık ve amaçlılık ilkelerinin yanı sıra, liderlik ilkesiyle teftiş etkinliğinin ilgililerle birlikte yapılması nedeniyle kollektif bir etkinliğe dönüştüğünü, böyle toplu bir çalışmada grup içerisinde sevgi, saygı ve güven duygusu inşa edilmesi gerektiği üzerinde durmuştur. Grubun lideri olarak da müfettişin yol gösterici, işbirliğini sağlayıcı olması gerektiğini söylerken, teftişin etkili olabilmesi için de müfettiş ile personel arasında etkili bir iletişim kurulması gerektiğini savunur. Sağlanan etkili iletişim güven ve yardım edicilik ruhunun çoğalmasıyla, paylaşım ve birleştirme sürecinin sürekli ve tutarlı olacağını belirtmektedir. Taymaz (2011, s. 40) ayrıca benimseme ilkesi olmadan teftişin başarıya ulaşmasının mümkün olmayacağını söylerken, ilgili personelin teftişi kendine yönelik bir yardım etkinliği olarak görmesi gerektiğini, bu etkinliği taraflarının işbirliği ve iletişim içinde olarak sonuçlandırması gerektiğini belirtir.

Aydın (2014, s. 12) ise çağdaş denetim ilkelerini daha geniş bir yelpazede ele almıştır. Amaçsız her girişim dayanaktan ve gerekçeden yoksun olduğundan

denetimin amaçlı olması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca, denetimde yer alan bireylerin de denetimin amacını kavramış olması gerekmektedir.

2.1.8. Denetim modelleri. Denetim modelleri, tarihsel gelişim süreci ve yönetim anlayışlarına uygun bir şekilde eğitim alanında da yer almışlardır. Modellerin tamamı felsefe, amaç ve süreç olarak incelemeye değer olsa da özellikle, bilimsel, sanatsal, öğretimsel, klinik, gelişimsel ve farklılaştırılmış denetim modelleri dikkat çekmektedir (Aydın, İ. 2005, s.15).

2.1.8.1. Bilimsel denetim. Yirminci yüzyılın başlarında Taylor'un öncülüğünde Fayol'unda katkıları ile şekillenen bilimsel denetim, bilimsel yönetim ilkelerinden doğmuştur. Denetlenecek ölçülebilir ve gözlemlenebilir öğretmen davranışların önceden belirlenmesi, öğretmenin performansının gözlemlenmesi ve bu performansın önceden belirlenen ölçütlere uygun olması, öğretmenin gerekli olan alanlarda hizmetiçi eğitimi alması, verimliliğe dikkat edilmesi, başarılı bulunan öğretmenin ödüllendirilmesi, bu denetim anlayışının temel özellikleri olarak göze çarpmaktadır. Ancak, a) öğretmen davranışlarının kararlı, tutarlı ve genellenebilir olduğu varsayımıyla gözlemlenmesi ayrıca öğretmen ve öğrenci gözlemlenenden öteye gidememesi, b) amaç ve düşünceden çok eyleme odaklanması, c) gözlemlenen davranışların tanımlanmadan yorumlanması, d) gözlenen kategorilerdeki davranışların eşit değerde kabul edilmesi, e) öğretmen davranışlarına bakarak öğretim sürecinin niteliği hakkında karar vermesi, f) öğretmenden öncelikle öğrenci davranışlarını kontrol etmesini istemesi, g) öğretmen ile müfettiş arasında sadece ast üst ilişkisi bulunması bu denetim anlayışının sınırlılıkları olarak görülmüştür (Gökçe, 2009, s.79).

2.1.8.2. Sanatsal denetim. Eisner'in "sanatsal denetim" yaklaşımı, anlayış, duyarlı olma ve denetçinin denetim sırasında sınıfta beliren önemli ayrıntıları dikkate alma bilgisine dayanır. Çünkü eğitim bir sanattır ve önceden planlandığı şekilde gerçekleşmez, hatta şartlar doğrultusunda değişip gelişebilir düşüncesi hâkimdir (Aydın, İ. 2005, s.24). Sanatsal denetim yaklaşımında daha çok öğretme etkinliklerinin ve sınıf yaşamının anlamının belirlenmesi ön plandadır. Öğretmenlerin değerlendirilmesinde denetmenin anlayış, duyarlılık ve kazanılmış bilgileri işe koşulmaktadır. Az sayıda öğrenci grubunun davranışlarına odaklanarak gözlem, sınıfın doğal yapısına müdahale edilmeden alınan notlar, iyi bir şekilde analiz edilerek öğretmene geri bildirim sağlanması bu denetim sisteminin temelini oluşturur (Yılmaz, 2004, s.292).

2.1.8.3. Öğretimsel denetim. Öğretimsel denetim kavramı, okullarda farklı eğitim gruplarının uyguladıkları uzun bir süreci tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu modelde amaç öğretmen, öğrenci ve denetçi işbirliğiyle yüksek nitelikte eğitim öğretim ortamı sağlamak için öğretmene yardımcı olmaktır. Bunu başarabilmek için de öğrenci, öğretmen ve denetçi arasında aktif katılım ve işbirliğini tesis etmek gerekmektedir. Öğretimsel denetim, kontrol ve yargılama süreci değildir. Bu denetim sürecinin başarılı sayılabilmesi, bu iki olgudan uzak durmasıyla ilişkilidir. Öğretimsel denetim, tanışma, gözlem öncesi görüşme, sınıf gözlemi, gözlem sonrası hazırlık ve gözlem sonrası görüşme olarak beş aşamada gerçekleşmektedir (Aydın, İ. 2005, s.36).

2.1.8.4. Klinik denetim. Klinik denetim kısaca, demokratik, öğrenme merkezli ve etkileşimli bir alternatif denetim modelidir. 1960'ların başlarında Amerika'da kullanılmaya başlayan klinik denetim kavramı, öğretmenle müfettişin yüz yüze ilişkide olması ve aynı zamanda müfettişin, öğretmenin sınıfta gerçek davranışına odaklanmayı sağladığını vurgulama amacıyla kullanılmıştır. Klinik denetim sürecinin temel özellikleri, eğitim sürecinin iyileştirilmesi için öğretmen belirli entelektüel ve davranışsal beceriler öğrenmeli, denetçi öğretmenin kişiliği ile değil öğretimin iyileştirilmesiyle ilgilenmelidir. Ayrıca, geri bildirimlerde yapıcı analizlere ve başarılı örneklere odaklanmalı, gözlem sonucu elde edilen kanıtlar üzerinden değerlendirmeler yapılmalıdır. Planlama, gözlem ve analiz birikimli bir döngü olarak devam etmelidir. Bu denetim modelinin amacı, öğretmene, öğretimin niteliği hakkında objektif dönütler vermek, var olan sorunların saptanması ve çözülmesini sağlamak, öğretmene öğretim stratejilerinin kullanımı konusunda rehberlik etmek, öğretmenin yükselmesine ve görev süresinin devam etmesine ve diğer kararlara ait bilgi sağlamak ve öğretmenin mesleki gelişimi konusunda desteklenmesidir (Aydın, İ. 2005, s. 36).

2.1.8.5. Gelişimsel denetim. Glickman tarafından geliştirilen “Gelişimsel Denetim” modeline göre, denetçi öğretmenin gelişim seviyesini analizini yaparak bu düzeye göre bir denetim davranışı sergilemelidir. Denetim korku temelli değil, öğretmenin ihtiyaçlarını karşılayan bir süreç olmalıdır. Denetçi öğretmeni denetlerken dikkate alacağı öğretmen gelişim düzeyleri, bilişsel gelişim, kavramsal gelişim, ahlaki gelişim, benlik gelişimi, bilinç düzeyi ve mesleki ilgi düzeyi olarak sıralanabilir. Bu denetim sürecinin uygulanmasında, en uygun davranışın seçilmesi, seçilen davranışın uygulanması ve öğretmenin gelişiminin sağlanması şeklinde üç aşama yer almaktadır (Aydın, 2005, İ. s. 47).

2.1.8.6. Farklılaştırılmış Denetim. Farklılaştırılmış denetim, denetlenecek öğretmene alacağı denetim ve değerlendirme hizmetlerini seçenektendiren, genel olarak aday öğretmenlerin ve önemli sorunları olan asil öğretmenlerin gelişmelerine fırsat tanıyan bir denetim modelidir. Bu modelde değerlendirme süreci de öğretmenin statüsüne ve yeterliliğine göre farklılaşır. Bu modelin temelinde öğretmen, denetmen, meslek ve örgüt olmak üzere dört bakış açısı yer alır (Aydın, İ. 2005, s. 60).

2.1.9. Denetim Türleri. Milli Eğitim Bakanlığının 24 Mayıs 2014 tarih ve 29009 sayılı Resmi Gazete ‘de yayımlanan Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinin 70. Maddesinin 2. Fıkrasında denetim türleri şu şekilde belirlenmiştir (MEB, 2016a).

- Süreç ve sonuç denetimi; Bakanlık tarafından veya Bakanlığın denetiminde sunulan hizmetlerin kontrol ve denetiminin ilgili birimlerle işbirliği içinde yapılması, süreç ve sonuçlarının mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans kriterlerine ve kalite standartlarına göre analiz edilmesi, karşılaştırılması ve ölçülmesi, kanıtlara dayalı olarak değerlendirilmesi, elde edilen sonuçların rapor hâline getirilerek ilgili birimlere ve kişilere iletilmesidir.

- Performans denetimi; yönetimin bütün kademelerinde gerçekleştirilen faaliyetler ile sonuçlarının etkililiğinin, ekonomikliğinin ve verimliliğinin belirlenen hedef ve göstergelerle ölçülmesidir.

- Sistem denetimi; denetlenen birimin, yönetim süreçleri, faaliyet ve işlemleri ile iç kontrol sisteminin, organizasyon yapısına katkı sağlayıcı bir yaklaşımla analiz edilmesi; kaynakların yeterliliğinin ve amacı doğrultusunda etkili, ekonomik ve verimli kullanılması ile elektronik bilgi sistemlerinin sürekliliğinin ve güvenilirliğinin incelenmesi ve değerlendirilmesidir.

- Mali denetim; denetlenen birimin gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerine ilişkin hesap ve işlemlerinin doğruluğunun; mali faaliyet, mali yönetim ve kontrol sistemlerinin, mali sistem ve tabloların güvenilirliğinin, yolsuzluk ve usulsüzlükleri önleyici, eğitici ve rehberlik yaklaşımını ön plana çıkaran bir anlayışla incelenmesi ve değerlendirilmesidir.

•Uygunluk denetimi; denetlenen birimin faaliyet ve işlemlerinin ilgili kanun, tüzük, yönetmelik ve diğer mevzuata uygunluğunun incelenmesi ve değerlendirilmesidir.

Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 16 Mart 2016 tarih ve 29655 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin 11. Maddesinde yönetmeliğin denetim türlerini içeren 70. Maddesinin 2. Fıkrasının a) Süreç ve sonuç denetimi, c) Sistem denetimi, ç) Mali denetim maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır (MEB, 2016a). Bu düzenlemeden sonra denetim türü olarak, yönetim kademelerinde gerçekleşen faaliyetler ile sonuçlarının etkililiğinin, ekonomikliğinin ve verimliliğinin belirlenen hedef ve göstergeyle ölçülmesi olarak tanımlanan, performans denetimi ve denetlenen birimin faaliyet ve işlemlerinin ilgili kanun, tüzük, yönetmelik ve diğer mevzuata uygunluğunun incelenmesi ve değerlendirilmesi olarak adlandırılan, uygunluk denetimi denetim türü olarak belirlenmiştir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Dağlı (2000)’nın Diyarbakır ili merkez ilçede bulunan 48 ilköğretim okulunda görev yapan 352 öğretmenle gerçekleştirdiği “İlköğretim Öğretmenlerinin Algılarına Göre İlköğretim Denetmenlerinin Ders Denetimine İlişkin Davranışları” konulu nicel araştırmada, ilköğretim okullarının I. ve II. kademesinde görev yapan öğretmenlerin denetmenler tarafından gerçekleştirilen ders denetimine yönelik algıları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Buna göre I. kademe görevli öğretmenlerin, az düzeyde, II. kademe öğretmenlerinin ise orta düzeyde denetmenlerin denetim davranışlarına katıldıkları görülmüştür. İlköğretim okullarının I. kademesinde görev yapan öğretmenlerin algılarına göre, “derse girmeden önce dersin öğretmeniyle görüşürler” davranışı, denetmenlerinin ders denetim davranışlarına ilişkin en düşük düzeyde gösterdikleri davranıştır. İlköğretim okullarının II. kademesinde görev yapan öğretmenlerin algılarına göre ise, “ders denetimi için ayırdıkları sürede öğretmenleri bütün yönleri ile tanıyıp değerlendirebilme” davranışı denetmenler tarafından gösterilen en düşük düzeyde davranıştır. Öğretmenlerin algılarına göre, her iki kademe de görevli denetmenlerinin ders denetim davranışlarına ilişkin en yüksek düzeyde gösterdikleri davranış “sınıftan öğretmenle birlikte ayrılırlar” olmuştur. Bu davranışın yanında, II. kademe öğretmenlerin algılarına göre, denetmenler tarafından

en yüksek düzeyde gösterilen davranışlardan biri de “denetim sırasında sınıfın bir üyesi gibi davranırlar” gösterilmektedir. Araştırmada, kadın ve erkek öğretmenlerin, denetmenlerin ders denetimiyle ilgili algıları arasında ise, anlamlı fark görülmemiştir.

Oğuz, Yılmaz ve Taşdan (2007)’ın “ilköğretim denetmenlerinin ve ilköğretim okulu yöneticilerinin denetim inançları” üzerine 150 denetmen ve 150 okul müdürü ile tarama modelinde gerçekleştirdikleri araştırmada, ilköğretim okulu yöneticilerinin demokratik denetim inançlarının ilköğretim denetmenlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak hem denetmenlerin hem de okul yöneticilerinin demokratik denetim inançlarının istenilen düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, lisansüstü eğitim almış yönetici ve denetmenlerin eğitim fakültesi ve diğer kademede eğitim almış yönetici ve denetmenlere göre daha yüksek demokratik denetim inancına sahip oldukları belirlenmiştir. Kıdem açısından bir değerlendirme yapıldığında, demokratik denetim inancı açısından 11-20 kıdeme sahip olan yönetici ve denetmenlerin en yüksek ortalamaya sahip oldukları anlaşılmıştır.

İlğan (2008), Adana, Kahraman Maraş ve Hatay illerinde görev yapan ilköğretim müfettişleri ve öğretmenlerin farklılaştırılmış denetim modelini benimseme ve uygulanabilir bulma düzeyini araştırmıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen çalışmada araştırmacı, farklılaştırılmış denetim modeli kurulması için gerekli unsurlar alt boyutuna, müfettişlerin ve öğretmenlerin “tamamen” katıldığı ve bu denetim modelini, müfettişlerin “büyük ölçüde”, öğretmenlerin ise “orta seviye” uygulanabilir bulduğu sonucuna ulaşmıştır. Yoğun mesleki gelişim alt boyutunda ise, müfettişlerin “tamamen”, öğretmenlerin “büyük ölçüde” katıldığı, müfettişlerin “büyük ölçüde”, öğretmenlerin ise “orta seviye” de uygulanabilir bulduğu anlaşılmıştır. İşbirlikçi mesleki gelişim alt boyutunu, müfettişler “büyük ölçüde”, öğretmenler “tamamen” benimserken; bu boyut müfettişler ve öğretmenler tarafından “büyük ölçüde” uygulanabilir bulunmuştur. Özyönetimli mesleki gelişim alt boyutunu, müfettişler “büyük ölçüde”, öğretmenler ise “tamamen” benimserken; müfettişlerin “büyük ölçüde”, öğretmenlerin “orta” düzeyde uygulanabilir buldukları görülmüştür.

Özbaş (2009) tarafından yapılan “İlköğretim Okullarında Sınıf İçi Etkinliklerin Denetimi” konulu araştırmada, Ankara ili Yenimahalle ilçesinde 76 ilköğretim okulu

müdürüne ve 320 sınıf öğretmenine ulaşılmıştır. Araştırmada, müdür ve öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerin denetimi ile ilgili işlerin yapılmasının gerekliliğine “tam” düzeyinde katıldıkları anlaşılmıştır. Katılımcılar, sınıf içi etkinliklerin denetiminde müdürlerin “tam” düzeyinde performans sergilemelerini beklediklerini belirtmiş ve bunun müdürün iş olduğunu vurgulamışlardır. Katılımcıların, denetimin tüm aşamalarında süreç odaklı denetim anlayışının uygulanmasını bekledikleri, denetim sonrasında öğretmenin ihtiyacına göre hizmetiçi eğitim verilmesi gerektiğini düşündükleri anlaşılmıştır. Ayrıca araştırmada, sınıf içi etkinliklerin denetimiyle ilgili işlerin uygulanması bağlamında müdür ve öğretmen görüşleri arasında anlamlı farkın olduğu tespit edilmiştir.

Topçu (2010)’un Sivas il merkezinde gerçekleştirdiği “Devlet ve Özel İlköğretim Okullarında Yöneticilerin Öğretimin Denetimi Görevlerini Yerine Getirme Biçimleri” isimli çalışmasında, yönetici ve öğretmenler eğitimde niteliği yükseltmenin ve hazırlanan programları etkili bir şekilde uygulayabilmenin yolunun denetim sürecinden geçtiğini kabul etmektedir. Öğretmenler, bu sürecin amacına uygun olarak işlemede denetmenler kadar yöneticilere de önemli görev ve sorumlulukların düştüğünü belirtmektedirler. Öğretmenler, tüm branşlar hakkında alan bilgisine sahip olamasa da yöneticilerin, denetim ve değerlendirme sürecinde bütünsellik yaklaşımı içinde diğer yönetici ve öğretmenler ile işbirliği yaparak bu görevleri yerine getirebileceklerini düşünmektedirler. Hem yöneticiler hem de öğretmenler, ders denetimi sırasında derse hazırlığın, ders planlarının, ders sunumunun, sınıf yönetiminin, öğrencilerle etkileşim gibi etkinliklerin gözlemlenmesinin öğretimin değerlendirilmesinde önemi olduğunu kabul etmekte ve denetimin devamlılık gerektirdiğini belirtmektedirler. Yöneticilerin öğretmenleri yakından ve sürekli izlemesi durumunda, öğretmenlere daha etkili bir şekilde yardımcı olabileceklerini bildirmektedirler. Ancak, eğitim öğretim etkinliklerinin okul yöneticileri tarafından daha çok okul içindeki sürece bakarak takip edildiği, çok sık olmamakla birlikte sınıf ziyaretlerinde de buldukları anlaşılmaktadır. Hem öğretmenler hem de yöneticiler, kim tarafından yapılırsa yapılsın (ister müdür ister müfettiş) denetimin amacına uygun şekilde gerçekleştirilmesi halinde yararlı ve gerekli olduğunu düşünmekte, ancak, başta siyasi nedenler olmak üzere bir takım nedenlerden dolayı denetimin amacı doğrultusunda yapılamadığını bildirmektedirler.

Köroğlu ve Oğuz (2011)'un tarama modelinde yaptıkları araştırmada ise, eğitim müfettişlerinin rehberlik rollerine yönelik öğretmen, yönetici ve eğitim müfettişlerinin görüşlerine yer verilmiştir. Samsun ilinde yapılan araştırmada, 76 okulda görevli 361 öğretmen, 109 idareci ve Samsun ilinde görev yapan 48 ilköğretim müfettişi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Eğitim müfettişlerinin yapmış olduğu rehberlikle ilgili öğretmen ve yöneticiler “alt düzey” ya da “orta düzey”, eğitim müfettişleri ise “üst düzey” yönünde görüş belirtmiştir. Araştırmada, denetimin doğasından kaynaklanan önyargılı yaklaşımlardan dolayı mesleki açıdan yaşanan iletişim kopukluğunun eğitim müfettişleri, yönetici ve öğretmen görüşlerin farklı çıkmasına neden olduğu ifade edilmiştir. Yöneticilerin, eğitim müfettişlerinin rehberlik rollerine yönelik en iyi değerlendirmeleri, “öğretmene okuttuğu sınıf ve dersle ilgili defter, dosya ve kayıtların nasıl tutulacağı konusunda destek olur” davranışına; en olumsuz değerlendirmeleri ise “mesleki gelişimle ilgili yayınları tanıtır” davranışına olmuştur. Öğretmenlerin ise en iyi değerlendirmesi, “öğretmenleri gelişimlerini destekleyici seminer, toplantı, konferans ve mesleki çalışmalara katılmaları konusunda teşvik eder” davranışına; en olumsuz değerlendirmeleri ise, “sosyal etkinlikler düzenleyerek okulun tanıtılmasında öğretmene rehber olur” davranışına olmuştur. Eğitim müfettişlerinin kendilerinin rehberlik rollerine ilişkin yaptıkları en iyi değerlendirme “öğretmene mesleki amaçlarını gerçekleştirmeleri doğrultusunda destek olurum” davranışına; en olumsuz değerlendirme ise “sosyal etkinlikler düzenleyerek okulun tanıtılmasında öğretmene rehber olurum” davranışına yönelik olmuştur. Araştırmada, eğitim müfettişlerinin yapmış olduğu rehberlikle ilgili olarak öğretmen ve yönetici görüşlerinin cinsiyet, kıdem, branş ve yöneticilerin yöneticilik kıdemi açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı anlaşılmıştır. Eğitim müfettişlerinin görüşlerinin ise cinsiyet, branş, eğitim müfettişliğindeki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermediği, mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki kıdemdeki farklılaşmanın yirmi yıl ve altında mesleki kıdeme sahip müfettişler lehine olduğu anlaşılmıştır. Yaşı genç olan müfettişlerin rehberliğe daha fazla önem verdikleri anlaşılmıştır.

Erdem ve Eroğul (2012) tarafından Denizli il merkezinde görev yapan sınıf öğretmenleri arasından küme örnekleme yoluyla belirlenen 408 sınıf öğretmeni üzerinde yapılan bir diğer araştırmada, ders denetiminde müfettişlerin öğretmenlere

yönelik tutumları belirlenmiştir. Araştırmada, öğretmenler en yüksek katılım puanını “Yaptığı işlerde olumlu eleştirilere açıktır”, “her şeyi ben bilirim tavrı sergilemez.” maddesine vermişlerdir. Bu durumun katılıyorum şeklinde ortaya çıkması, eğitim müfettişlerinin öğretmenlere yönelik tutumlarının sınıf öğretmenleri tarafından benimsendiğini göstermektedir. Sınıf öğretmenleri ders denetiminde eğitim müfettişlerinin öğretmene ilişkin tutumları boyutunda “Okul içinde ve dışında sergilediği tutum ve davranışlarla öğretmenlere örnek olur.”, “Yasal ödevlerini yerine getirirken kanun ve yönetmeliklere göre hareket eder.”, “Dış görünüşüne dikkat eder, temiz ve güzel giyinmeye özen gösterir.” maddelerine “Çok Az Katılıyorum” derken, “Başarılı öğretmenleri güdülemek için takdir, teşekkür vb. yöntemlerle ödüllendirir.”, “Öğretmenlerin başarılı yönlerini takdir eder, özgüvenlerini pekiştirerek, motivasyonlarını sağlar onları cesaretlendirir.”, “Öğretmenlerin okulu benimsemelerini ve okula uyum sağlamaları için öğretmenlere yol gösterir.”, “Kararsız tutumlar sergileyerek öğretmeni sindirmeye çalışır.”, “Öğretmenlerin başarılı yönlerini takdir eder, özgüvenlerini pekiştirerek, motivasyonlarını sağlar onları cesaretlendirir.” maddelerine ise “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmiştir. Araştırmada, ders denetiminde müfettişlerin öğretmenlere yönelik tutumlarının, öğretmenlerin kıdemlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği, cinsiyet, yaş, en son mezun olunan okul ve son üç yıldaki teftiş puanlarının ortalamasına göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmıştır.

Memduhoğlu (2012) nitel yöntemle gerçekleştirdiği araştırmada, Ankara ve Van’daki ilk ve ortaöğretim okullarında görev yapan sekiz öğretmen, sekiz okul yöneticisi, bu illerde çalışan sekiz eğitim denetmeni ile Ankara ve Van’daki üniversitelerde görevli altı öğretim üyesi olmak üzere toplam 30 katılımcının görüşüne başvurmuştur. Araştırmada, öğretmen, yönetici, denetmen ve öğretim üyelerinin görüşlerine göre Türkiye’de eğitim denetimi sorunsalı incelenmiştir. Araştırmada, eğitim denetiminin gerekli olduğu, ancak, Türkiye’de mevcut yapı ve uygulamalarla eğitim denetiminden süreci geliştirmeye yönelik beklenen katkının sağlanamadığı, kontrol odaklı değerlendirmeye sınırlı biçimsel denetime ağırlık verildiği, denetimin öğretim sürecini geliştirmekten uzak olduğu belirlenmiştir. Eğitim denetiminde, bakanlık denetmenliği ve eğitim denetmenliği şeklindeki ikili yapılanmanın doğru olmadığı, bu birimler arası organik bütünlük, işbirliği ve eşgüdümün olmamasının görev çatışmasına, sorumluluk binişlerine, zaman ve emek israfına yol açtığı tespit

edilmiştir. Denetimlerde, denetmenlerin tutum ve yaklaşımlarında olumlu değişim yaşansa da bu değişimin henüz istenen düzeyde olmadığı ve öğretmenlerin, değerlendirmenin hangi ölçütlere göre yapıldığını bilmedikleri anlaşılmıştır. Ayrıca, katılımcıların aynı standart formlara göre değerlendirilme yapılmasını çok doğru bulmadıkları belirlenmiştir. Denetmenlerin sayısının az olması; denetledikleri kurum ve öğretmen sayısı ve dolayısıyla iş yüklerinin fazlalığı gibi sebeplerden rehberliğe yeterince zaman ayrılmadığının, bununla beraber müfettişlerin soruşturma görevlerini de yürütmelerinden kaynaklı öğretmenler ile denetmenler arasında iletişim ve güven sorunun ortaya çıktığı ve bu durumdan da ilişkilerin olumsuz etkilendiği anlaşılmıştır. Eğitim denetmenlerinin il milli eğitim müdürlüklerine bağlı olarak çalışmalarının, denetimlerde objektifliğe zarar verdiği ve denetmenlerin seçilmesi ve yetiştirilmesi konusunda eksikliklerin olduğu tespit edilmiştir. Denetmenlerin mesleki anlamda kendilerini yeterince yenileyemedikleri görülmüştür. Genel olarak eğitim denetiminde üç temel konuda sorun yaşandığı, bunların yapısal, denetmenlerin uygulamaları ve denetmenlerin seçilmesi ve yetiştirilmesi ile ilgili sorunlar olduğu belirtilmiştir.

Aslanargun ve Göksoy (2013)'un nitel araştırma yaklaşımını kullandığı araştırma, İstanbul ilinde değişik eğitim kademesinde görev yapan 108 öğretmeni kapsamaktadır. Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin çoğu kadın ve lisans mezunudur. Yaklaşık yarısı 31-40 yaş arasında, yarısından fazlası ilköğretimde çalışmaktadır. Araştırmada, öğretmen denetimini kim yapmalıdır sorusuna öğretmenler kurum yöneticisi, öz denetim, tüm eğitim paydaşları ve eğitim denetmenleri cevabını vermişlerdir. Ancak, denetim denince ilk akla gelen eğitim denetmenleri, öğretmenler tarafından en az düzeyde tercih edilen tema olmuştur. Bu temalardan en yüksek frekansa yönetici teması sahiptir. Öğretmenlerin yaklaşık dörtte biri özdenetimin üzerinde dururken küçük bir grup tüm paydaşların katıldığı bir denetim sistemini önermektedir. Öğretmenlere okul müdürleri tarafından yapılan denetimin olumlu yönleri sorulduğunda, ağırlıklı olarak okul müdürünün öğretmeni daha iyi tanması ve denetimin uzun süreli ve ayrıntılı olmasını gösterilmiştir. Okul müdürünün denetim yapmasının olumsuz yanları olarak ise öğretmenlerin tamamı denetimin objektif olamayacağı ihtimali ve az bir kısmı tarafından da denetimin gerektirdiği uzmanlığın müdürlerde bulunamayacağı düşüncesi dikkat çekmiştir. Öğretmenlere eğitim denetmenleri tarafından yapılan öğretmen denetimlerinin

olumlu yanları sorulduğunda ise öğretmenlerin yarısından fazlası rehberlik rolüne vurgu yapmış %20'si ise denetimin objektifliğini, %11'i denetimin gerektirdiği uzmanlığın müfettişlerde olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlere eğitim denetmenleri tarafından yapılan öğretmen denetiminin olumsuz yanları sorulduğunda, öğretmenlerin %84'ü denetime ayrılan sürenin kısalığını dile getirmiştir. Alanda yetersizlik, branş farklılığı, göstermelik denetim, kaba davranış, denetmenler arası tutarsızlık ve yanlılık öğretmenlerce ifade edilen diğer temalardır. Araştırmada, ders denetiminin okul müdürleri tarafından yapılması durumunda, öğretmenlerin denetimin objektif olmayacağı yönünde kaygıları olsa da ders denetimin okul müdürleri tarafından yapılması gerektiği görüşünde oldukları anlaşılmıştır. Öğretmenler, bu düşüncelerinin temel kaynağı olarak da, denetmenler tarafından yapılan denetimin olumsuzluklarını göstermişlerdir. Ayrıca, böyle düşünmelerinde, okul yöneticisinin öğretmeni daha uzun süre gözlemleme fırsatının bulunması ve okulun içinden biri olarak çok yönlü değerlendirme yapabilecek olmasının etkili olduğu anlaşılmıştır.

Yeşil ve Kış (2015) tarafından okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelendiği araştırma, karma desenedir. Çalışma Kahramanmaraş ili Elbistan ilçesinde görev yapan 52 öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre, müdürlerin çoğunlukla haber vererek dönemde 1 kez ders denetimi yapmaktadır. Ders denetiminde en çok dikkat edilen noktanın dersin sunumu olduğu diğer dikkat edilen konuların ise evrak, öğrencilerin derse katılımı, sınıf yönetimi, sınıfın fiziki durumu, kılık kıyafet ve öğretmenin müdüre karşı tutumu olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre müdürün izleyici pozisyonunda ders denetimini gerçekleştirdiği, öğretmenlerinde müdürün izleyici pozisyonunda olmasını desteklediği, müdürlerin öğretmenlere denetim sonucunda geri bildirimde buldukları tespit edilmiştir. Ders denetimi sonunda, olumsuz dönüte maruz kalan öğretmenlerin bu durumdan ders çıkarma isteğinde oldukları, olumlu değerlendirilenlerin ise kendilerini mutlu hissettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin ders denetimlerinin kendilerine katkı sağladığını düşündükleri ve bu katkının öğretmenlerin eksiklerini görme yönünde olduğu belirlenmiştir.

Yıldız, Akbaşlı ve Üredi (2015)'nin "Maarif Müfettişlerinin Sınıflarda Uyguladığı Rehberlik ve Denetim Uygulamalarının Kaldırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri"

adlı çalışması, konuyla ilgili yapılan bir başka araştırmadır. Bu çalışmada araştırmacılar, Mersin ilinde 82 ilkokul ve ortaokulda görev yapan 512 öğretmene ulaşmıştır. Betimsel tarama modelindeki araştırmada, maarif müfettişlerinin sınıflarda rutin olarak yaptığı rehberlik ve denetim uygulamalarının kaldırılması öğretmenler tarafından olumlu olarak algılanmıştır. Maarif müfettişlerinin ise sınıflarda rehberlik ve denetim uygulamalarının niteliği ve yerine getirilmesine yönelik olumsuz görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmenler, maarif müfettişlerinin klasik denetim uyguladıklarını, ast-üst ilişkisinin varlığını hissettirdiklerini belirtmişlerdir. Müfettişlerin sınıf ortamında zaman zaman öğretmenlere yönelik kırıncı bir üslup kullandıklarını ve bu durumun öğretmenlerde rahatsızlık oluşturduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca, maarif müfettişlerinin sınıflarda rutin olarak uyguladığı rehberlik ve ders denetim uygulamalarının kaldırılması temasına yönelik öğretmen görüşlerinin “Kararsızım” şeklinde olduğu anlaşılmıştır. Öğretmen görüşlerinin cinsiyet, mesleki kıdem, mezun olunan program ve branş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Bu araştırmada ise, 24 Mayıs 2014 tarihinde yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği ile maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasına neden gereksinim duyulduğu, uygulamanın öğretmen, okul müdürü ve maarif müfettişlerince, nasıl karşılandığı, uygulamanın olumlu ve olumsuz sonuçları ile bu olumsuz sonuçlarının nasıl azaltılabileceğine ilişkin görüşler belirlenmeye çalışılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analiziyle ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasına ilişkin öğretmen okul müdürü ve maarif müfettişlerinin görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Katılımcıların bu konuya ilişkin algılarını, tecrübelerini gerçekçi ve bütüncül bir yaklaşımla ortaya çıkarmak amaçlandığından çalışmada nitel araştırma yöntemi esas alınmış ve olgubilimi deseni kullanılmıştır. Olgubilimi deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine bilgi sahibi olmadığımız konuların araştırılmasına odaklanmaktadır. Bu araştırma deseninin amacı, bireylerin bir olguya ilişkin deneyimlerini, algılarını ve ona yüklediği anlamları ortaya çıkarmaktır (Aydın, S. 2014 s. 290; Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 72).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın üç farklı çalışma grubu bulunmaktadır. İlk çalışma grubunu, Burdur ilinde görev yapan maarif müfettişleri oluşturmaktadır. İkinci çalışma grubunda adı geçen ilin merkezinde bulunan 13 ilkokulun müdürleri yer almaktadır. Araştırmanın üçüncü çalışma grubunu ise, bu okullardan basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen 26 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın üçüncü çalışma grubunu oluşturan öğretmenleri belirlemek amacıyla okul yöneticileriyle irtibata geçilerek her okulun öğretmen listesi alınmıştır. Daha sonra öğretmenlerin isimleri aynı boyuttaki kağıtlara yazılmış ve kağıtlar aynı şekilde katlanarak bir torbaya konulmuştur. Torbadan rastgele bir çekim yapılarak okuldan çalışma kapsamına alınacak ilk öğretmen belirlenmiştir. İsim yazılı kağıt tekrar torbaya konularak ikinci çekim yapılmıştır. İkinci çekimde aynı ismin çıkması durumunda farklı bir isim çekilene kadar işlem tekrarlanmıştır. Bu şekilde her okuldan ikişer öğretmen çalışma grubuna alınmıştır.

Bu süreçten anlaşıldığı gibi basit seçkisiz örnekleme yöntemi, evrendeki tüm birimlere örnekleme girebilmede eşit ve bağımsız şans verir. Bununla beraber temsil edici bir örneklemin belirlenmesinin en iyi yoludur (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014, s.85). Örnekleme seçim bireyler topluluğundan seçimin şansla veya gelişigüzel belirlenmesi ile yapılır (Özdemir, E. 2014, s. 77). Bu yöntemde, örnekleme giren birey yerine başka bireyin dâhil edilmemesi esasına dayanır(Aziz, 2015, s.51).

Araştırmanın ilk çalışma grubunu oluşturan müfettişlerin demografik özellikleri Tablo 1’de, ikinci çalışma grubunu oluşturan müdürlerin demografik özellikleri Tablo 2’de ve üçüncü çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin demografik özellikleri ise Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 1.
Müfettişlerin Demografik Özellikleri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	1	7.7
	Erkek	12	92.3
Branş	Sınıf Öğretmeni	10	76.9
	Sosyal Bilgiler	1	7.7
	Biyoloji	1	7.7
	Eğitim Yönetimi	1	7.7
Müfettişlikteki kıdemi	1- 10 yıl	2	15.4
	11-20 yıl	5	38.4
	21-30 yıl	4	30.8
	31 yıl üzeri	2	15.4

Tablo 1 incelendiğinde araştırma kapsamındaki müfettişlerin birinin kadın, 12’sinin erkek, 10 müfettişin sınıf öğretmenliği, diğerlerinin ise Sosyal Bilgiler, Biyoloji ve Eğitim Yönetimi branşlarından olduğu görülmektedir. Müfettişlerin 2’sinin 1-10 yıl arasında, 5’inin 11-20 yıl, 4’ünün 21-30 yıl, 2’sinin ise 31 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2.
Okul Müdürlerinin Demografik Özellikleri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	2	15.4
	Erkek	11	84.6
Branş	Sınıf Öğretmeni	10	76.9
	Özel Eğitim	1	7.7
	Okul Öncesi	1	7.7
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1	7.7
Mesleki kıdemi	15 yıl ve altı	4	30.8
	16-25 yıl	5	38.4
	26 yıl ve üzeri	4	30.8
Yöneticilikteki kıdemi	10 yıl ve altı	6	46.2
	11-20 yıl	4	30.8
	21 yıl ve üzeri	3	23.0
Yöneticilik eğitimi alma durumu	Evet	4	30.8
	Hayır	9	69.2

Tablo 2 incelendiğinde, araştırma kapsamındaki okul müdürlerinin 2'sinin kadın, 11'inin erkek olduğu görülmektedir. Okul müdürlerinin 10'u sınıf öğretmeni, birer tanesi ise özel eğitim, okul öncesi ve din kültürü ahlak bilgisi branşındadır. Kıdem açısından bir inceleme yapıldığında, 4 okul müdürünün 15 yıl ve altı, 5 okul müdürünün 16-25 yıl arasında, 4 okul müdürünün ise 26 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu anlaşılmıştır. Müdürlerden 6'sının en fazla 10 yıl, 4'ünün 11-20 yıl arası, 3'ünün ise 21 yıldan daha fazla yöneticilik yaptığı görülmektedir. Çalışma grubundaki okul müdürlerinden 4'ünün ders denetimi, sınıf gözlemi, öğretmenlere yönelik mesleki rehberlik alanlarında eğitim aldığı, 9'unun bu yönde bir eğitim almadığı görülmektedir.

Tablo 3.
Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	13	50.0
	Erkek	13	50.0
Öğretmenlik kıdemi	1-10 yıl	1	3.9
	11-20 yıl	6	23.2
	21-30 yıl	11	42.0
	31 yıl ve üzeri	8	30.8
Görev yapılan okuldaki çalışma süresi	1-5 yıl	13	50.0
	6-10 yıl	4	15.4
	11-15 yıl	8	30.8
	16-20 yıl	1	3.8
Öğretmenlerin 2015-2016 eğitim öğretim yılında ders denetimi yapılma durumu	Ders denetimi yapıldı	15	58.0
	Ders denetimi yapılmadı	11	42.0

Tablo 3. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısının (f=13) erkek, yarısının kadın (f=13) olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma kapsamındaki bir öğretmenin 1-10 yıl, altı öğretmenin 11-20 yıl, on bir öğretmenin 21-30 yıl ve sekiz öğretmenin 31 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yarısının (f=13) 1-5 yıl, 4'ünün 6-10 yıl, 8'inin 11-15 yıl ve 1'inin 16-20 yıl aynı okulda çalışmakta olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma kapsamındaki öğretmenlerden 15'i, okul müdürlerinin 2015-2016 eğitim-öğretim yılında işbaşında denetim ve rehberlik amaçlı olarak dersine girdiğini belirtirken 11 öğretmen böyle bir uygulamayla karşılaşmadığını belirtmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunu oluşturabilmek amacıyla, öncelikle araştırma konusuyla ilgili literatür taraması yapılmış, benzer konularda kullanılan veri toplama araçları incelenmiş (Tonbul ve Baysülen, 2014) ve uzman öğretim üyelerinin görüşlerine başvurulmuştur. Daha sonra, bu doğrultuda oluşturulan maddelerle ilgili olarak eğitim bilimleri ve ölçme değerlendirme uzmanlarının görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda maddelerden

bir kısmı elenmiş, bazılarında ise ifade ve anlatım bakımından gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Hazırlanan sorularla iki müfettiş, iki okul müdürü ve iki sınıf öğretmene ön uygulama yapılmış ve benzer cevaplara götüren sorular birleştirilmiştir. Ardından dil ve anlatım bakımından bir Türkçe öğretmene okutularak görüşme formunun son hali verilmiştir. Görüşme formu kişisel bilgilerin ve beş adet açık uçlu sorunun yer aldığı iki ana bölümden oluşmaktadır.

Araştırma verilerini toplanmak amacıyla yapılan görüşmeler, 2016-2017 eğitim öğretim yılı güz döneminde Burdur il merkezinde bulunan 13 devlet ilkokulundan 26 öğretmen, 13 ilkokul müdürü ve 13 maarif müfettişi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu kapsamında yer alan katılımcılarla e-posta veya telefon aracılığıyla irtibata geçilerek konuyla ilgili bilgi verilmiş ve görüşme günü ve saati kararlaştırılmıştır. Görüşmeler belirtilen gün ve saatte katılımcıların okullarında, maarif müfettişleri ile de milli eğitim müdürlüğünde gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık her katılımcıya 1 saat süre ayrılmıştır. Veri ve zaman kaybına neden olmamak için görüşmeler sırasında yazılı kayıtlar yanı sıra katılımcıların izniyle ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Ses kayıtları, herhangi bir ifadeyi ya da kelimeyi tekrar dinlemede ve alıntı yapmada oldukça kullanışlı olduğundan ve betimsel analizde kategorilerin tanımlanmasına ve değişik biçimlerinin oluşturulmasına yardımcı olduğundan tercih edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada görüşme süreciyle elde edilen nitel veriler içerik analizi yöntemiyle deşifre edilmiştir. Bu analizde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmektir. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler içerik analizinde daha derin bir işleme tutulur. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. Bu amaçla elde edilen verilerin önce kavramlaştırılması, daha sonrada ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s 224).

Araştırmada içerik analizi için öncelikle ses kayıt cihazında yer alan görüşmeler ses dosyası olarak bilgisayara aktarılmış, ardından yazıya geçirilmiştir. Deşifrelerin tam ve doğru olup olmadığını teyit etmek, varsa eksiklikleri gidermek, yanlışlıkları

düzeltilmek amacıyla ses kayıtları ile yazılı dokümanlar eşleştirilerek kontrol edilmiştir. Daha sonra araştırmacı tarafından açık uçlu sorulara verilen yanıtlar okunarak veriler arasında yer alan anlamlı bölümler belirlenmiş ve bu bölümler, anlamını en iyi yansıtacak bir kavram, cümle ya da sözcükle isimlendirilmiş, diğer bir ifadeyle kodlanmıştır. Farklı zamanlarda araştırmacı tarafından veriler bir kaç kez okunmuş ve ortaya çıkan kodlar üzerinde tekrar çalışılmıştır. Bu doğrultuda yapılan kodlama işleminden sonra bir kod listesi oluşturulmuştur. Daha sonra alanda yetkin bir uzmandan verileri kodlaması istenmiştir. Uzman ve araştırmacı bir araya gelerek ayrı ayrı belirlenen kodlar karşılaştırılmıştır. Fikir birliğinde olunan ve görüş ayrılığına düşülen kodlar tespit edilmiştir. Görüş ayrılığına düşülen kodlar tartışılmış ve görüş birliğine varılanlar temaları oluşturmak üzere kod listesine dahil edilirken uzlaşma sağlanmayan kodlar temaları oluşturmada dikkate alınmamıştır. Böylece kod listesinin son hali verilmiştir. Ardından ortaya çıkan kodlar benzerlik ve farklılıklarına göre incelenmiş ve birbiriyle ilişkili kodlar bir araya getirilerek temalar belirlenmiştir. Böylelikle, kodlar ve temaların uygunluğu sağlanmaya çalışılmıştır. Her bir tema altında yer alan kodlar bir araya getirilerek tablolar oluşturulmuş ve her bir tablo, ilgili araştırma sorusunun altında verilmiştir. Bulguların yorumlanmasında gerekli olduğu durumlarda katılımcı görüşleri alıntı olarak aktarılmıştır. Kodların tekrarlanma sıklıkları ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Katılımcıların görüşlerinden birebir alıntılar yapılırken görüşüne başvuru alan öğretmenler Ö1, Ö2, müdürler Y1, Y2, maarif müfettişleri ise M1, M2. ... M13 şeklinde kodlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesine ilişkin öğretmen, okul müdürü ve maarif müfettişlerinin görüşlerine yönelik bulgular yer almaktadır ve her bir araştırma sorusu bir alt başlık şeklinde ele alınmıştır.

4.1. Maarif Müfettişlerinin Sınıflarda Uyguladığı Rehberlik ve Denetim Uygulamalarının Okul Müdürlerine Devredilme Nedeni

Araştırmanın birinci sorusu maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilme nedenini belirlemeye yöneliktir. Öğretmenlerin, okul müdürlerinin ve müfettişlerin bu soruya yönelik görüşleri bir alt başlık şeklinde verilmiştir.

4.1.1. Konuyla ilgili öğretmen görüşleri. Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesine neden gereksinim duyulduğuyla ilgili öğretmen görüşleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4.
Değişikliğin Nedenine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	f	%
Değişikliğin Nedeni	Denetimin bir ders saatinde yapılamayacağı algısı	13	28.9
	Bakanlık politikası	10	22.3
	Denetimle ilgili bilimsel araştırma ve rapor sonuçları	5	11.1
	Meslek örgütlerinin baskısı	4	8.9
	Müfettişin iş yükünü azaltmak	4	8.9
	Yeni model arayışı	4	8.9
	Müdürün okuldaki gücünü artırmak	2	4.4
	Okulda denetimi kaldırmak	2	4.4
	Yaşanan öğretmen-müfettiş çatışmaları	1	2.2

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin ders denetiminin okul müdürlerine devredilmesini birçok farklı nedene dayandırdığı görülmektedir. Ancak en çok tekrarlanan neden, denetimin bir ders saatinde yapılamayacak olmasıdır (%28.9).

Öğretmenlerin çoğu bunun bakanlık politikası (%22.3) olduğunu düşünmektedir. Bir kısmı (%11.1), denetimle ilgili bilimsel araştırma ve rapor sonuçlarının bu durumda belirleyici olduğunu savunmaktadır. Bazıları meslek örgütlerinin baskısı (%8.9), müfettişin iş yükünü azaltmak (%8.9) ve yeni model arayışı (%8.9) nedeniyle bu değişikliğe gidildiğini belirtmiştir. Az da olsa bir kısım öğretmen müdürün okuldaki gücünü artırmak (%4.4) ve okulda denetimi kaldırmak (%4.4), bir öğretmende yaşanan öğretmen-müfettiş çatışmalarından (%2.2) dolayı ders denetiminin müdürlere bırakıldığını düşünmektedir. Konuyla ilgili bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Müfettişlerin yılda bir gün gelip denetim yapmaları çokta uygun değildi. Okulu tanımıyor, çevreyi tanımıyor, öğrenciyi tanımıyor, okulun bulunduğu mahallenin kültürel yapısını bilmiyor. O anda ne gördüyse onu değerlendiriyor. Örneğin bir arkadaşımın sınıfında müfettiş defteri fırlatarak öğretmeni rencide etmişti. Sınıfta ben bilirim edası, ben geldim sen bende korkmalısın, bugün sen yandın havasında olan müfettişler gördüm.” (Ö-9).

“Bu uygulamanın değiştirilme nedeninin bakanlık politikası olduğunu düşünüyorum. Bakanlık kendi seçtiği okul müdürlerinin öğretmenleri denetlemesini istiyor. Başta olumlu gibi görünüyordu çünkü sadece birkaç saatte müfettiş tarafından denetlenmek güzel ve doğru değildi. Okul müdürüyle uzun süre beraber olup değerlendirilmek iyi gibi görünüyordu. Ancak sonradan sakıncaları olduğunu gördüm.” (Ö-1).

“Müfettişlerin iş yükü, sendikalar ve araştırma sonuçları bu değişimin nedenidir diye düşünüyorum.” (Ö-10).

“Ben bu uygulamanın nedeni olarak müfettişlerin iş yükü ağır olması diye düşünüyorum” (Ö-4).

“Bana göre bu uygulamanın nedeni olarak son yıllarda eğitim sistemimizde eğitim denetimi için yeni model arayışlarıdır. Müfettişlerin yılda en fazla iki kez uygulama yaptıkları düşünüldüğünde, yapılan teftiş ya da rehberliğin tam anlamıyla ihtiyaçlara cevap vermediği hatta öğretmenin akademik ve pedagojik gelişimi hakkında gerçeği tam yansıtmadığı eğitim camiasında sık sık dile getirilmiştir. Bunun üzerine eğitim denetiminde yeni model arayışlarına yönelim olduğunu düşünüyorum” (Ö-26).

“Bence bu uygulamanın nedeni müfettişleri pasifleştirmektir; müfettişleri işin içinden çıkararak onları sadece soruşturmalarda kullanmak ve okullardan denetimi kaldırmak amacıyla yapıldı” (Ö-20).

4.1.2. Konuyla ilgili okul müdürlerinin görüşleri. Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesine neden gereksinim duyulduğuyla ilgili okul müdürü görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5.
Değişikliğin Nedenine İlişkin Okul Müdürlerinin Görüşleri

Tema	Kodlar	f	%
Değişikliğin Nedeni	Bir ders saatinde denetim yapılamaz anlayışı	5	31.2
	Müfettişin iş yükü fazlalığı	5	31.2
	Meslek örgütlerinin baskısı	3	18.8
	Müdürün yetkisini artırmak	3	18.8

Tablo 5 incelendiğinde, müfettişlerin ders denetimi yapmasının kaldırılması nedenleri üzerine okul müdürlerinin farklı görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Ancak, ağırlıklı olarak okul müdürleri denetimin bir ders saatinde yapılamayacak bir iş olmasından (%31.2) ve müfettişlerin iş yükünün fazlalığından (%31.2) dolayı bu değişikliğe gidildiğini düşünmektedir. Bazı okul yöneticilerine göre; meslek örgütlerinin baskısı (%18.8) ve müdürü okulda daha yetkili kılma arzusu da (%18.8) bu değişiklikte etkili olmuştur. Konuyla ilgili bazı okul müdürlerinin görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Müfettişlerin yılda bir defa gelip öğretmenleri değerlendirilmesi mümkün değil. Okul müdürleri her gün öğretmenlerle beraber. Doğal olarak müdür denetlemesi müfettişe göre daha sağlıklı olacaktır.” (Y-13).

“Kesin bir bilgim yok ama sanırım müfettişlerin iş yoğunluğunun fazla olması bu durumun nedenidir. Zaten kısa sürede de sağlıklı bir denetim yapılamıyordu” (Y-11).

“Bakanlıkta yeterli sayıda müfettiş olmaması ve müfettişlerin bir günde bir saat ders dinleyerek denetim yapmalarının çokta sağlıklı olmadığı düşüncesinden hareketle ve müdürlerin de yetki ve sorumluluğunu artırmak amacını da gözetenek bu uygulamaya geçildiğini düşünüyorum” (Y-9).

“Bu uygulamayı öğretmenler istedi aslında. Müfettişler için 40 yılda bir gelip derse girip değerlendiriyorlar bu kadar kısa zamanda bizi değerlendirmeleri mümkün değil dediler. Öğretmenler sendikalar aracılığıyla müfettiş denetiminden duydukları rahatsızlığı dile getirince, denetim müfettişlerden okul müdürlerine geçti” (Y-2).

4.1.3. Konuyla ilgili müfettiş görüşleri. Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesine neden gereksinim duyulduğuyla ilgili müfettiş görüşleri Tablo 6’da, verilmiştir.

Tablo 6.
Değişikliğin Nedenine İlişkin Müfettiş Görüşleri

Tema	Kodlar	f	%
Değişikliğin Nedeni	Meslek örgütlerinin baskısı	8	57.2
	Bakanlık politikası	2	14.3
	Denetime gerek yok algısı	2	14.3
	Müfettişlerin iş yükü fazlalığı	1	7.1
	Ders denetimi okul müdürü tarafından yapılmalı algısı	1	7.1

Tablo 6 incelendiğinde, maarif müfettişlerine göre ders denetiminin müfettişlerden müdürlere devredilmesinin en önemli nedeni sendikaların bakanlığa yaptığı baskıdır (%57.2). Bazı müfettişler bu durumun bir hükümet/bakanlık politikası (%14.3) olduğunu düşünürken, müfettişlerin bir kısmı sektördeki denetime gerek yok algısının (%14.3) bu değişiklikte etkili olduğunu belirtmiştir. Sadece bir müfettiş iş yükü fazlalığı (%7.1) nedeniyle ders denetiminin kendilerinden alınmış olabileceğini, bir müfettiş de ders denetiminin okul müdürü tarafından yapılması(%7.1) gereken bir faaliyet olduğundan bu değişikliğe gidildiğini düşünmektedir. Konuyla ilgili bazı müfettiş görüşleri şöyledir.

“Bakanlığın yönetim anlayışı ve sendikaların isteği etkili oldu. 2005 yılından itibaren müfettişlik sisteminin kaldırmaya veya etkisizleştirmeye çalışılması sonucu bu durum oluştu. Önce 2005 yılında müfettişlerin sicil verme yetkisi kaldırıldı. Sonra ders denetimi kaldırıldı. Bu olayların temeli bu şekilde atıldı” (M-13).

“Eğitim sisteminin denetimsiz olmayacağı kesindir. Ancak öğretmenler, sendikalar, müdürler kısacası paydaşlar bakanlık üzerinde denetimsiz eğitimin daha iyi olacağı algısı oluşturdular” (M-8).

“Bakanlık politikası. Öğretmenlere sizi müfettiş baskısından kurtarıyoruz dediler. Öğretmenlere hoş görünmek ve sizi denetletmiyoruz algısı oluşturmak çabasıyla bazı sendikalarda bu işe destek verdi.” (M-6).

“Meslek örgütleri dediğimiz sendikaların böyle bir uygulamayı istemesi ve bakanlığın sizin denetimden kurtarıyoruz açıklaması, müfettişlerin iş yüklerinin fazla olmasıyla birleşince, bir tarafta sayıca fazla öğretmenler, diğer tarafta sayıca az müfettişler siyasi idare öğretmenlerden yana tavır koydu” (M-12).

“Bakanlığın ben atarım, ben denetlerim bakış açısı şeklinde belirlenmiş bir politika, benim atadığım müdürler denetlemeyi yapsın algısı” (M-4).

4.2. Maarif Müfettişlerinin Sınıflarda Uyguladığı Rehberlik ve Denetim Uygulamalarının Kaldırılmasının Öğretmen Müdür ve Müfettişler Tarafından Karşılanma Biçimi

Araştırmanın ikinci sorusu bu uygulamanın müfettişler, okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından nasıl karşılandığıyla ilgilidir. Katılımcıların bu soruyla ilgili görüşleri bir alt başlık şeklinde verilmiştir.

4.2.1. Uygulamanın öğretmenler tarafından karşılanma şekli. Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılması öğretmenler tarafından nasıl karşılandığıyla ilgili sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.
Öğretmenlerin Uygulamaya Yönelik Tutumları

Tema	Kodlar	f	%
Değişikliğin Karşılanma Şekli	Destek buldu/Olumlu karşılandı	9	34.7
	Kuşkuyla karşılandı	9	34.7
	Müdürle ilişki düzeyine göre değişti	4	15.2
	Tepki buldu/ Olumsuz karşılandı	3	11.6
	Bir fikrim yok	1	3.8

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmenlerin uygulamaya yönelik tutumlarının ağırlıklı olarak, destek buldu/olumlu karşılandı (%34.7) ve kuşkuyla karşılandı (%34.7) maddelerinde birleştiği, bazı katılımcıların (%15.2) müdürle ilişki düzeyine göre öğretmenlerin tepkilerinin şekillendiği, bazılarının ise (%11.6) olumsuz karşılandığını bildirdikleri görülmektedir. Bir öğretmen bu konuda fikir belirtmemiş (%3.8), konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Uygulama öğretmenleri son derece memnun etti. Çünkü yeni atanan okul müdürlerinin çoğu okuldaki öğretmenlerden daha kıdemsiz ve genç daha az öğretmenlik geçmişine sahipti. 2-3 yıllık deneyimle okul müdürü 30-35 yıllık öğretmenleri nasıl değerlendirecek? Zaten derslere de girmiyorlar, veriyorlar 90-95’i millet ses çıkarmıyor.” (Ö-22).

“Öğretmenler destekliyor, çünkü müfettişin bir saatte bir şey anlamayacağını düşünüyorlar.” (Ö-16).

“Kendi açımdan uygun buluyorum. Genel olarak öğretmenler de memnun. Müdür sürekli bizimle olduğu için zaten birçok şeyi biliyor”. (Ö-2).

“Genel olarak kuşku duyuluyor. Öğretmenler arasında ahbap-çavuş ilişkileri oluşacak kaygısı oluştu” (Ö-18).

“Öğretmenin müdürle arası iyiye sorun yok, ama müdürle sorun yaşayan öğretmen bundan memnun değil.” (Ö-14).

4.2.2. Uygulamanın müdürler tarafından karşılanma şekli. Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin okul müdürleri tarafından nasıl karşılandığıyla ilgili sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.
Okul Müdürlerinin Uygulamaya Yönelik Tutumları

Tema	Kodlar	f	%
Değişikliğin Karşılanma Şekli	Destek buldu/Olumlu karşılandı	7	53.9
	Kuşkuyla karşılandı	5	38.4
	Tepki buldu/Olumsuz karşılandı	1	7.7

Tablo 8 incelendiğinde, okul müdürlerinin yarısından fazlasının uygulamayı desteklediği (%53.9), geriye kalan kısmının ise uygulamadan kuşku duyduğu (%38.4) ve olumlu bakmadıkları (%7.7) görülmektedir. Konuyla ilgili bazı müdürlerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Müdürler bu uygulamadan mutlu oldular ve desteklediler çünkü öğretmenleri sadece bir derste değil, yıl boyunca gözlemleyip değerlendirme şansları olduğunu düşündüler.” (Y-2).

“Bu durumlardan dolayı okul müdürlerinin endişe-kuşku duyulduğunu düşünüyorum. Çünkü özellikle performans değerlendirme notları öğretmenle okul müdürünü karşı karşıya getirdi.” (Y-10).

“Çoğu okul müdürü arkadaşın kuşku duyduğunu gördüm. Çünkü 4 yıl sonra belki de aynı ortamda öğretmen olarak çalışma durumu söz konusu olabilecek.” (Y-12).

4.2.3. Uygulamanın müfettişler tarafından karşılanma şekli. Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul

müdürlerine devredilmesinin müfettişler tarafından nasıl karşılandığıyla ilgili sonuçlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9.
Müfettişlerin Uygulamaya Yönelik Tutumları

Tema	Kodlar	f	%
Değişikliğin Karşılama Şekli	Olumsuz karşılandı	6	46.2
	Destek buldu/ Olumlu Karşılandı	4	30.8
	Kuşkuyla karşılandı	3	23.0

Tablo 9 incelendiğinde, ders denetiminin maarif müfettişlerinden okul müdürlerine devredilmesinin maarif müfettişleri tarafından olumsuz karşılandığı (%46.2) görülürken bu değişikliğe destek veren-olumlu karşılayan (%30.8) maarif müfettişlerinin yanında, uygulamaya kuşkuyla yaklaşan maarif müfettişi (%23.0) en az seviyede bulunmuştur. Konuyla ilgili bazı maarif müfettişlerinin görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Denetimi yetki olarak düşünenler tarafından olumsuz olarak görülürken (elinden oyuncağı alınmış çocuk misali), denetimi mesleki rehberlik olarak görenler tarafından olumlu karşılandı” (M-11).

“Öğretmenleri yakından tanıyacak kadar zaman geçirme şansımız olmuyordu, ama yine de uygulamayı olumlu bulmuyorum. Bence yeni bir bakış açısıyla denetim bizim tarafımızdan yapılmaya devam edilmeli” (M-4).

“Olumsuz ve kuşkuyla karşılandı. Eğitim denetimsiz kalacak duygusu oluştu. Çünkü okul müdürleri bu alanda özel bir eğitim almadılar. Bir öğretmene sen müdür ol deniliyor, bu alandaki eğitime bakılmıyor. Çok az yeterli müdür var.” (M-9).

“Kuşku ile karşılandı. Çünkü bu uygulamanın nedeni çok anlaşılamadı ve bu uygulamadan sonra geriden ne geleceği belli değil” (M-12).

4.3. Maarif Müfettişlerinin Sınıflarda Uyguladığı Rehberlik ve Denetim Uygulamasının Okul Müdürlerine Devredilmesinin Beklenen Olumlu Sonuçları

Araştırmanın üçüncü sorusu, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasının olumlu sonuçlarını belirlemeye yöneliktir. Katılımcıların bu soruyla ilgili görüşleri bir alt başlık şeklinde verilmiştir.

4.3.1. Öğretmenlerin bu uygulamadan beklediği olumlu sonuçlar.

Öğretmenlerin, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasından beklediği olumlu sonuçlar Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10.

Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Uygulamanın Olumlu Sonuçları

Tema	Kodlar	f	%
Uygulamanın Olumlu Sonuçları	Müdür, öğretmen ve öğrencileri yakından tanır	19	42.3
	Müdür, eğitim öğretim ortamını yakından izleyebilir	11	24.5
	Mesleki rehberlik artar	5	11.2
	Müdürün okuldaki gücü artar	4	8.8
	Müdür-öğretmen arasındaki bağ güçlenir	3	6.6
	Öğretmende psikolojik rahatlık sağlar	2	4.4
	Denetimde - işleyişte süreklilik sağlanır	1	2.2

Tablo 10 incelendiğinde, öğretmenlere göre, okullarda ders denetiminin okul müdürleri tarafından yapılması birçok açıdan olumlu sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Çoğu öğretmene göre (%42.3), uygulama müdürlerin hem öğretmen hem de öğrencileri yakından tanımasına imkân verebilir. Bazıları (%24.5) böylece müdürün eğitim öğretim ortamını yakından izleyebileceğini belirtmektedir. Öğretmenlerden bazıları (%11.2), uygulamayla kendilerine yönelik mesleki rehberliğin artabileceğini, bir kısmı (%8.8) müdürün okuldaki gücünün ve yaptırımının artırmasına katkıda bulunduğunu düşünmektedir. Az da olsa bazı öğretmenler (%6.6), müdür-öğretmen arasındaki bağ güçleneceğini, öğretmende psikolojik açıdan bir rahatlama (%4.4) ve denetimde ile işleyişte sürekliliğin sağlanabileceğini (%2.2) savunmaktadır. Konuyla ilgili bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Böylece müdürün daha çok gözlemleme şansı olacaktır. Dolayısıyla müdür öğretmenini ve sınıfı daha iyi tanıyabilir. Sınıf düzeninden, öğretmenin öğrenciye olan yaklaşımı, kullandığı yöntem ve tekniklere kadar.” (Ö-24).

“Müdür işin içinde. Okul ortamında öğretmeni 180 gün gözlemleyebilir. Müfettişe göre öğretmeni, veliyi, sıkıntılı öğrencileri bile yakından tanıyabilir. Ayrıca bu durum denetim sırasında öğretmene psikolojik rahatlık sağlar” (Ö-19).

“Müfettişler tarafından görülen bir eksikliğin giderilip giderilmediği en erken bir yıl sonra kontrol edilebilirken, müdür, gördüğü bir eksikliğı ertesi gün sorgulayabilir. Çünkü müdür sürekli okul ortamında bulunmaktadır.” (Ö-3).

“Bu uygulama okul müdürünü daha aktif bir pozisyona getirdi. Müdürün okuldaki gücünü artırdı.” (Ö-20).

“İdare ile öğretmenler arası bağ daha kuvvetlenecektir. Bu durum eğitime de olumlu katkı sağlayacaktır. Çünkü müdür sürekli okulda müfettişler gibi bir gün gelip gitmiyor. Her gün iç içe öğretmenlerle, bu yüzden yapılan çalışmalarda müfettişe göstermek için değil eğitim için yapılacak.” (Ö-2).

4.3.2. Okul müdürlerinin bu uygulamadan beklediği olumlu sonuçlar.

Okul müdürlerinin, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul yöneticilerine bırakılmasından beklediği olumlu sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.

Okul Müdürlerinin Görüşlerine Göre Uygulamanın Olumlu Sonuçları

Tema	Kodlar	f	%
Uygulamanın Olumlu Sonuçları	Sorunlara vakıf olma ve hemen müdahale etme imkânı sağlar	11	33,3
	Öğretmeni yakından tanıma imkânı sunar	10	30,3
	Müdür-öğretmen arasında iletişim artar	5	15,1
	Eğitim öğretim ortamını yakından bire bir izleme imkânı sunar	3	9,3
	Denetimde süreklilik sağlanır	2	6,0
	Mesleki rehberlik artar	1	3,0
	Müdürün denetim yeterliliği gelişir.	1	3,0

Tablo 11 incelendiğinde, okul müdürlerinin büyük çoğunluğunun bu uygulamanın kendilerine eğitim öğretim ortamını yakından izleme (%9.3), dolayısıyla, sorunlara vakıf olma ve hemen müdahale edebilme imkânı sağlayacağı yönünde (%33.3) görüş bildirdiği görülmektedir. Okul müdürlerinin yüksek oranda görüş birliğine vardığı diğer tema ise yöneticinin öğretmeni yakından tanınmasına (%30.3) olanak sağlayacağı yönündedir. Bu temalar kadar olmasa da öğretmen yönetici iletişiminin güçleneceği (%15.1) teması da yüksek frekanslıdır. Denetimde süreklilik sağlanır (%6.0), mesleki rehberlik artar (%3.0), müdürün denetim yeteneği gelişir (%3.0) temaları da okul müdürleri tarafından belirtilen uygulamanın diğer olumlu sonuçlarıdır. Konuyla ilgili örnek müdür görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Bak sen bu işi böyle yapıyorsun şöyle yapsan daha iyi olabilir, diğer sınıflarda şöyle bir uygulama gördüm diye öğretmeni yakından tanıyıp yönlendirebilir” (Y-5).

“Okul müdürünün de aslında öğretmen olması, aynı ortamda bulunması ve öğretmenlerle uzun zaman geçirme şansının olması denetimin soğuk yüzünü bir derece azaltabilir; olumlu diyalogu geliştirir.” (Y-4).

“Öğretmenin çalışmalarını zaman kısıtlaması olmadan gözlemleyebilme şansı olmasının yanında öğretmenin niyetini de görme şansı olacaktır. Örneğin müfettişin okula geldiği gün okula geç kalan öğretmen müfettişin gözünde sürekli bunu yapan bir portre çizebilir. Oysa okul müdürü onunla sürekli beraber olması nedeniyle bu durum karşısında daha sağlıklı bir karar verecektir” (Y-1).

“Öğretmenin başarısını değerlendirmek sadece dersteki uygulamaları gözlemlemekle olmaz. Her şeyi derste göremezsiniz. Öğretmenin sorunlu öğrencilerle diyalogu nasıl? Çevreye ne kazandırmış vs. Bir dersi baz alarak değerlendirme yapmak öğretmenin aleyhine bir değerlendirme olur. Bu uygulama gözlemin yıl boyunca sürekli ders içi ve dışı uygulanması esasına dayanmaktadır.” (Y-2).

“Denetim yükünün sadece okul müdürlerine verilmesi ile okul müdürü denetim konusunda kendisini yetersiz görüp kendini yetiştirme, geliştirme çabasına girebilir” (Y-9).

4.3.3. Müfettişlerin Bu Uygulamadan Beklediği Olumlu Sonuçlar. Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinden müfettişlerin beklediği olumlu sonuçlar Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12.

Müfettişlerin Görüşlerine Göre Uygulamanın Olumlu Sonuçları

Tema	Kodlar	f	%
Uygulamanın Olumlu Sonuçları	Müdür-öğretmen etkileşimi artabilir	7	35.0
	Müdür öğretmeni yakından tanıyabilir	6	30.0
	Müdür eğitim öğretim ortamını yakından izleyebilir	4	20.0
	Müdür atamalarında yeterliliği ön plana çıkarabilir	1	5.0
	Denetimin niteliği yükselebilir	1	5.0
	İşleyişte devamlılığa katkıda bulunabilir	1	5.0

Tablo 12 incelendiğinde, müfettişlerin çoğuna göre ders denetiminin müdürler tarafından yapılması müdür-öğretmen etkileşimini artabilir (%35.0), müdürün öğretmeni yakından tanımasını sağlayabilir (%30.0) ve müdüre süreci yakından takip etme imkânı sunabilir (%20.0), görüşünde oldukları belirlenmiştir. Bazı müfettişlere göre ise bu durum müdür atamalarında yeterliliği ön plana çıkarabilir (%5.0),

denetimin niteliği yükselebilir (%5.0) ve işleyişte devamlılığı sağlayabilir (%5.0) Konuyla ilgili bazı müfettişlerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Eğer müdür eğer sağlıklı bir denetim anlayışı sergilerse, öğretmenleri ile çok vakit geçirmesi avantajdır. İşleyişte süreklilik sağlanabilir ve denetimin niteliği yükselebilir.” (M-4).

“Okulu müdür yönetir mantığından hareketle denetiminde yöneten tarafından yapılmasını olumlu buluyorum. Çünkü müdür öğretmeni her yönüyle yakından tanır.” (M-2).

“Okul müdürü okulun yönetim süreçlerinin her aşamasını bilmektedir ve yakından izlemektedir. Bu nedenle meydana gelecek sorunlara anında çözüm arama şansı vardır” (M-7).

4.4. Maarif Müfettişlerinin Sınıflarda Uyguladığı Rehberlik ve Denetim Uygulamalarının Okul Müdürlerine Devredilmesinin Beklenen Olumsuz Sonuçları

Araştırmanın dördüncü sorusu, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının müdürlere devredilmesiyle ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçları belirlemeye yöneliktir. Katılımcıların bu soruyla ilgili görüşleri bir alt başlık şeklinde verilmiştir.

4.4.1. Öğretmenlerin bu uygulamadan beklediği olumsuz sonuçlar.

Öğretmenlerin, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının müdürlere bırakılmasıyla ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçlar Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13.

Öğretmen Görüşlerine Göre Uygulamanın Olumsuz Sonuçları

Tema	Kodlar	f	%
Uygulamanın Olumsuz Sonuçları	Denetim objektif olmayabilir	24	44.4
	Denetimin niteliği düşebilir	20	37.1
	Müdürün iş yükü artar	8	14,9
	Denetim baskı unsuru olarak kullanılabilir	1	1.8
	Yönetici-öğretmen ilişkisi bozulabilir	1	1.8

Tablo 13 incelendiğinde, öğretmenlerin bazılarının (%44.4), maarif müfettişlerince yapılan sınıf içi rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesiyle, denetimde yanlı tutumlarla karşılaşılmasına, objektif bir denetim

anlayışından uzaklaşılmasına neden olabileceğini, müdürlerin tutumlarının öğretmenin kendine olan yakınlığına göre değişebileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin bazılarında (%37.1) göre, müdürlerin bu alanlardaki yetersizliği veya müdür tarafından yapılan denetimin öğretmenlerce önemsenmemesi gibi nedenlerden dolayı okullarda denetimin niteliğinin düşebileceğini öne sürmüşlerdir. Bunun yanında, öğretmenlerden bir kısmı (%14.9) bu uygulamanın zaten çok yoğun olan müdürlerin iş yükünün artmasına neden olacağını, bir kısmına göre ise müdürler bu durumu öğretmenler üzerinde baskı unsuru olarak kullanabileceğini (%1.8) ve müdür-öğretmen ilişkisinin bozulmasına (%1.8) neden olabileceğini belirtmişlerdir. Konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Eğer müdür objektif olamazsa her şey olumsuz olur. Örneğin öğretmen stres altında olacaktır. Derse giderken bile aklı müdürde kalacak acaba benim hakkımda ne gibi olumsuzluklar yapacak diye düşünecek bu da, müdür öğretmen çatışmasına neden olacaktır. Öğretmeni taraf olmaya zorlayacaktır.” (Ö-3)

“Bu uygulama ile bir bakıma müdüre silah veriliyor. Müdürlerin özellikle yeni öğretmenlere karşı kullandığı “iki dudağımın arasındasınız” baskısı tüm öğretmenlere yönelebilir. Çalışanlarına karşı objektif olamadığı zaman sorunlar iyice büyüyecektir.” (Ö-4).

“Okulda öğretmen ile müdürün sürekli beraber olmasından kaynaklı öğretmende bir rahatlık var. Ayrıca, okul müdürünün öğretmenlerden daha kıdemsiz olması denetimde zafiyet yaratır.” (Ö-20).

“Bu durum müdürlerin iş yükünü artırdı. Müdürün iş yükü zaten çok fazlaydı. Müdürler çoğu zaman toplantıda oluyor. Yüzünü bile göremiyoruz. Bu yüzden sorunların çoğuna da vakıf olamıyor” (Ö-12).

4.4.2. Okul müdürlerinin bu uygulamadan beklediği olumsuz sonuçlar.

Okul müdürlerinin, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının müdürlere bırakılmasıyla ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçlar Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14.

Okul Müdürlerinin Görüşlerine Göre Uygulamanın Olumsuz Sonuçları

Tema	Kodlar	f	%
Uygulamanın Olumsuz Sonuçları	Denetimin niteliği düşebilir	9	33.4
	Müdür objektif olamayabilir	7	25.9
	Müdür- öğretmen çatışması yaşanabilir	7	25.9
	Müdürün iş yükü artar	2	7.4
	Öğretmen tedirgin olur	2	7.4

Tablo 14 incelendiğinde, müdürlerin çoğunun maarif müfettişlerince yapılan ders sınıfı içi rehberlik ve denetim uygulamalarının kendilerine bırakılmasının denetimin niteliğinin düşebileceğini (%33.4) düşündüğü anlaşılmaktadır. Bunun yanında müdürlerin yarısından fazlası (%25.9) denetimin öğretmenin müdüre yakınlığına göre şekillenebileceğini, yanlış tutumların ortaya çıkabileceğini belirtirken aynı oranda okul müdürü denetimin kendileri tarafından yapılmasının müdür-öğretmen çatışmasına (%25.9) yol açabileceğini öne sürmektedir. Az da olsa bazı müdürler, bu uygulamanın iş yüklerini artıracığı (%7.4), öğretmeni tedirgin edeceği (%7.4) görüşündedir. Konuyla ilgili olarak örnek müdür görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Denetim süreci konusunda bilgi ve deneyim eksikliği var. Denetim konusunda müdürlere eğitim verilmediği takdirde düzenli ve yeterli bir denetim olmaz” (Y-3).

“Bu sistem doğru bir şekilde uygulanırsa gerçekten iyi ancak objektif olunması gerekiyor. Ama tüm okul müdürleri böyle davranamayabilir” (Y-11).

“Denetim süreci iyi idare edilemezse çatışmalar yaşanabilir. Örneğin performans değerlendirmesinin puanlaması sırasında birçok okulda çatışmalar yaşandığını duyduk” (Y-9).

“Okul müdürlerinin iş yükü çok fazla. Ders denetimi ve rehberlik için yeterli zaman bulamayabiliriz.” (Y-11).

4.4.3. Müfettişlerin bu uygulamadan beklediği olumsuz sonuçlar. Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının müdürlere bırakılmasıyla ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçlara ilişkin müfettiş görüşleri Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15.

Müfettişlerin Görüşlerine Göre Uygulamanın Olumsuz Sonuçları

Tema	Kodlar	f	%
Uygulamanın Olumsuz Sonuçları	Denetimin niteliği düşebilir	11	38.0
	Denetimde yanlışlık oluşabilir	8	27.6
	Müdürün iş yükü artar	4	13.8
	Müdür- öğretmen ilişkisi bozulabilir	3	10.4
	Öğretmen, müdüre taraf olmak zorunda kalabilir	1	3.4
	Okul içindeki informal gruplar artabilir	1	3.4
	Mobbing uygulamaları artabilir	1	3.4

Tablo 15 incelendiğinde, uygulamadan beklenen olumsuz sonuçların olumlu sonuçlara göre daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Müdürlerde olduğu gibi müfettişlerin çoğu da bu uygulamayla denetimin niteliğinin düşebileceğini düşünmektedir (%38.0). Bu uygulamanın denetimde yanlılığa neden olabileceğini düşünen müfettiş sayısı da oldukça fazladır (%27.6). Bazı müfettişler ders denetimin müdürün iş yükünün artıracığını (%13.8) belirtmektedir. Az sayıda müfettiş bu değişikliğin müdür-öğretmen ilişkisine zarar vereceğini (%10.4) belirtmiştir. Bir müfettiş ise okul içinde informal grupların artacağını (%3.4) ve öğretmeni taraf olmaya zorlayacağını (%3.4), okullarda öğretmenlere karşı uygulanan mobing uygulamalarının artacağını (%3.4) bildirmektedir. Konuyla ilgili bazı müfettişlerin görüşleri şöyledir.

“Müfettiş ders denetiminin ortadan kalkmasıyla denetimsiz bir ortam oluştu. Öğretim ortamını dışardan bir gözle belirlenme imkânı kalmadı. Eğitim başıboş kaldı.” (M-3).

“Okul müdürlerinin bu işi yapmasıyla yandaşlık vb. gibi bazı sıkıntılı durumlar oluştu. Denetim gerektiği gibi yapılmıyor.” (M-11)

“Okul müdürlerinin iş yükü yeterince fazlaydı. Okul müdürleri ancak okulun işleri ile uğraşıyorlar. Nitekim gördüğüm okul müdürleri denetim yapmadıklarını söylüyorlar” (M-8).

“Okul müdürleri ile öğretmenler arasında, özellikle sendikal farklılıklardan dolayı, ilişkiler zedelenebilir (M-1).

“Uygulamayla öğretmenler yöneticilerin emrine ve sendikaların güdümüne girerler. Taraf olmak zorunda kalabilirler. Bunu kabul etmezlerse de öğretmenlere karşı mobing artacaktır” (M-8).

“Bu uygulama okullarda informal gruplaşmanın artmasına ve informal ilişkilerin çoğalmasına neden olacaktır. Bu durumda okulda düzensizlik ve başıboşluk yaratacak, eğitimi olumsuz etkileyecektir” (Y-9).

4.5. Sınıflarda Uygulanan Rehberlik ve Denetim Uygulamalarının Okul Müdürlerine Bırakılmasının Olumsuz Sonuçlarını Azaltmaya Yönelik Öneriler

Araştırmanın son sorusu, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasının beklenen olumsuz sonuçlarını azaltmak için neler yapılması gerektiğini belirlemeye yöneliktir. Bu soruyla ilgili katılımcı görüşleri Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16.

Maarif müfettişlerince uygulanan rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasının beklenen olumsuz sonuçlarını azaltmaya yönelik öneriler

Tema	Kodlar	f	%
Olumsuz Sonuçları Azaltmaya Yönelik Öneriler	Denetimin öğretmene dönütü olmalı	Y3, Y5, Y7, Y8, Ö11, Ö26	6 28.6
	Müdürlere denetim eğitimi verilmeli	Y6, Y9, Ö22, M2, M7, M5	6 28.6
	Denetim sistemi geliştirilmeli ve alan bilgisi odaklı olmalı	Y1, Y2, Ö12, Ö19, M1	5 23.8
	Eski sistem gelmeli	Y7, Ö4, M10	3 14.2
	Paydaş denetimi olmalı	Y10	1 4.8

Tablo 16 incelendiğinde, öğretmen, okul müdürü ve maarif müfettişlerin rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasının beklenen olumsuz sonuçlarını azaltmaya yönelik bazı önerilerde buldukları görülmektedir. Bu önerilerden bazıları sadece okul müdürleri ve öğretmenler tarafından önerilirken bazıları her üç katılımcı tarafından önerilmiştir. Bu kapsamda sunulan önerilerden öne çıkanlar; denetimin öğretmene dönütü olmalı (%28.6), müdürlere denetim eğitimi verilmeli (%28.6) ve denetim sistemi geliştirilmeli ve alan bilgisi odaklı olmalı (%23.8) önerileridir. Bazı katılımcılar eski denetim sistemine dönülmesi (%14.2), bir katılımcı ise paydaş denetimine geçilmesi (%4.8) önerisinde bulunmuştur. Bazı önerilere ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Denetim sonucunda öğretmene bir dönüt (ödül-ceza) olmazsa denetim rutin bir işe dönüşebilir. Önemi yitirebilir. Denetleme sonunda ödül veya ceza yaptırımı olmalı, ben denetleyip beğendiğim bir öğretmene bir başarı belgesi verebilmeliyim ve bu belge atama, görevlendirme vb. yerlerde işe yaramalı. Aynı şekilde yeterli puanı alamayan öğretmende bu alandaki kurs seminer vb. uygulamalara katılımları zorunlu olmalı” (Y-3).

“Bu uygulamanın tek başına başarılı olacağını düşünmüyorum. Uygulamanın başarıya ulaşması için geliştirilmesi gerekir, örneğin müfettiş veya eğitim uzmanların iki yılda bir gelerek mesleki rehberlik yapabilir. Çünkü özellikle küçük okullarda yeterince mesleki rehberlik yapamıyoruz. Her gün beraber olunca önerileriniz çok dikkate alınmıyor” (Y-1).

“Denetim süreci konusunda bilgi ve deneyim eksikliğimiz var. Bu konuyla ilgili seminer, eğitim vb. çalışmalar yapılmalı. Böylece denetim yeterliliği artabilir.” (Y-6).

“Eski denetim sisteminin devam etmesinden yanayım, özellikle mesleğe yeni başlayanlar için daha yararlı olacağını düşünüyorum” (Ö-4).

“Paydaş denetim sistemi şimdiki ve önceki denetim sistemine göre daha iyi bir denetim sistemi olacaktır” (Y-10).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ve bu sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

5.1.Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının kaldırılmasına yönelik öğretmen, okul müdürü ve maarif müfettişlerinin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda çalışmada elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Araştırmanın ilk bulgusuna göre, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin birçok nedeni bulunmaktadır. Bu bağlamda öğretmenler ve okul müdürleri genellikle nitelikli ders denetiminin bir ders saati gibi kısa zaman diliminde yapılamayacak olmasını gerekçe olarak göstermiştir. Bunun yanında, denetimle ilgili bilimsel araştırma ve rapor sonuçlarının etkili olduğu, meslek örgütlerince yapılan baskılardan kaynaklı olarak ve müfettişin iş yükünü azaltmak amacıyla bu değişikliğe gidildiğini belirtmiştir. Bu bulgu, Demir ve Tok (2016), Aslanargun ve Tarku (2014), Aslanargun ve Göksoy (2013), Uçar (2012), Seçen (2010), Gülveren (2008) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Bu çalışmalarda da ders denetiminin okul müdürlerine bırakılma nedenleri arasında, denetimin kısa sürede yapılmasının uygun olmadığı, müfettiş denetiminin yararlı olmadığı, okul müdürlerinin öğretmenleri daha iyi tanınmasının denetimde avantaj olduğu gösterilmiştir. İleri sürülen bu gerekçelerden denetimin kısa sürede yapılmasının uygun olmadığı görüşü öne çıkmıştır.

Öğretmen ve okul müdürlerini bu doğrultuda görüş bildirirken maarif müfettişleri meslek örgütlerinin yani sendikal baskılardan kaynaklı böyle bir değişikliğe gidildiğini düşünmektedirler. Bir başka ifadeyle, müfettişlerin algılarına göre bu değişikliğin altında yatan en belirleyici faktör meslek örgütlerinin baskıdır. Benzer şekilde Tonbul ve Baysülen (2017)'inyaptığı çalışmada da, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve

denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinde sivil toplum örgütlerinin baskılarının belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın bir başka bulgusu, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin öğretmen, okul müdürleri tarafından olumlu karşılandığı yani desteklendiği yönündedir. Araştırmanın bu bulgusunun, Tonbul ve Baysülen (2017), Yıldız, Akbaşlı ve Üredi (2016) , Can ve Gündüz (2016), Yeşil ve Kış (2015), sonuçları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Bu araştırmalarda da bu değişikliğin uygulamanın tarafları olan öğretmen ve okul müdürleri tarafından genellikle olumlu karşılandığı saptanmıştır. Bu değişiklikten önce yapılan araştırmalarda da öğretmenlerin, müdürler tarafından denetlenmesi gerektiği bulgularına ulaşıldığı görülmektedir (Altun, 2014; Aslanargun ve Tarku, 2014; Aslanargun ve Göksoy, 2013; Bige, 2014; Seçen, 2010; Topçu, 2010). Araştırmada, öğretmen ve okul müdürlerine karşın, maarif müfettişlerinin bu değişikliği genellikle olumsuz karşılandığı yani desteklenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın da bu araştırma bulgusuna benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Örneğin; Erdem ve Eroğul (2012), Ekinci (2010), Seçen (2010) ve Gündüz (2010) çalışmalarında da öğretmenlerin, müfettiş denetiminin olumlu yönlerini dile getirdikleri, okul müdürlerinin yeterince rehberlik yapamadıklarını, müfettiş denetimi konusunda kararsızlık söz konusu olsa da objektiflikten çok da uzak olmadıkları şeklinde görüş bildirirken, maarif müfettişlerinin müdür denetimine sıcak bakmadıkları belirtilmektedir.

Bunun yanında araştırmada, bazı müfettişler ile okul müdürleri ve öğretmenlerin uygulamayla ilgili kuşku taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu bulgu, katılımcıların uygulamanın eksiklikleri ya da sıkıntılı yönleri hususunda farkındalıklarının olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasının bazı olumlu sonuçlar oluşturacağı yönündedir. Konuyla ilgili görüşler incelendiğinde, müfettişinden okul müdürüne ve öğretmene kadar bu değişiklikten bir şekilde etkilenen tüm katılımcıların, bu uygulamayla müdürlerin, öğretmen ve öğrencileri yakından tanıma şansına sahip olacağı ve

eğitim üretim ortamını yakından izleme olanağı bulacağı anlaşılmaktadır. Bu durumun, okul yöneticilerine sorunlara vakıf olma ve hemen müdahale etme imkânı sunacağı belirlenmiştir. Benzer şekilde, Tonbul ve Baysülen (2017) ile Demir ve Tok'un (2016) alışmalarında da, denetimin okul müdürü tarafından yapmasının olumlu yanı olarak, okul yöneticilerinin öğretmenini yakından tanıma ve sorunlara vakıf olma durumu gösterilmiştir.

Araştırmada, bu olumlu sonuçların yanı sıra, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasının bazı olumsuz sonuçlara da neden olabileceği anlaşılmıştır. Katılımcı görüşleri incelendiğinde; denetim yetkisi elinden alınan maarif müfettişlerinin, bu yetkinin devredildiği okul müdürlerinin ve bu uygulamadan birinci derecede etkilenen öğretmenlerin benzer görüşleri paylaştığı anlaşılmaktadır. Tüm gruplar, ğretmen ve müdür arasındaki ikili yakın ilişkilerden ve aynı sivil toplum rgt yesi olma gibi durumlardan kaynaklı olarak objektif bir değerlendirme ya da denetim yapılamayacağını, diğer bir ifadeyle, denetimde yanlı tutumların ortaya çıkabileceğini düşünmektedir. Ayrıca katılımcılar, görevlendirilen okul müdürlerinin çoğunun ders denetimi ve rehberlikle ilgili bir eğitim almamış olmasından dolayı nitelikli ders denetimi yapılamayacağı ihtimaline dikkat çekmiştir. Nitekim konuyla ilgili yapılan bir başka çalışmada, hem okul müdürlerinin hem de denetleyiciler tarafından yapılan denetimin istenilen nitelikte olmadığı, resmi sorumlulukları gözlemlemek dışında gerekli rehberliğin yapılmadığı belirtilmiştir (Korkmaz, 2015). Yapılan diğer araştırmalarda da, benzer bulgulara ulaşılmıştır (Altun, şanlı ve Tan, 2015; Aslanargun ve Göksoy, 2013; Demir ve Tok, 2016; Ekinci, 2010; Tonbul ve Baysülen, 2017). Bu araştırmalarda da okul müdürlerinin ders denetimde objektif olamama ve rehberlik ve denetimde yetersiz kalma ihtimallerine dikkat çekilmiştir.

Araştırmada, okul müdürlerince sınıflarda uygulanılan rehberlik ve denetim uygulamalarının niteliğini artırmak amacıyla katılımcılar bazı önerilerde bulunmuştur. Bu önerilerden ilki, ders denetiminin öğretmene mutlaka olumlu ya da olumsuz bir dönütünün olması gerektiği yönündedir. Örneğin başarılı öğretmenlere başarı belgesi verilebileceği, yetersiz görülen öğretmenlere ise

yetersiz oldukları alanlarda kurs, seminere katılma imkânının sağlanması ve söz konusu alanla ilgili gelişimin takip edilmesi önerilmiştir. Alan yazın incelendiğinde bu bulgunun ödül- ceza sisteminin güncellenmesi ve müfettiş ve öğretmen sayısı arasında sayısal denge kurularak müfettişlerin iş yükünün azaltılması gerekliliğini vurgulayan çalışmalarla paralellik gösterdiği görülmektedir (Can, 2004; Şahin, Çek ve Zeytin, 2011).

Katılımcıların bir diğer önerisi ise, sınıf içi denetim ve rehberliğe yönelik okul müdürlerinin eğitimden geçirilmesi gerektiğidir. Can (2004), Altun, Şanlı ve Tan (2015), Can ve Gündüz (2016)'ın çalışmalarında da bu araştırma bulgusuna benzer sonuçların olduğunu görülmektedir. Bu bakımdan sonuçların alanyazın ile uyumlu olduğu söylenebilir. Ayrıca, çalışma grubundaki okul müdürlerinden sadece 4'ünün ders denetimi, sınıf gözlemi, öğretmenlere yönelik mesleki rehberlik alanlarında eğitim aldığı, 9'unun bu yönde bir eğitim almadığı da göz önünde bulundurulduğunda okul yöneticilerinin bu alandaki yeterliklerinin güçlendirilmesi bağlamında bu doğrultuda verilecek eğitimlerin önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada katılımcıların sistemi güçlendirmeye yönelik bir başka önerisi ise denetim sisteminin geliştirilmesi ve daha çok alan bilgisi odaklı olması şeklindedir. Tek kişi, diğer bir ifadeyle sadece okul müdürü veya maarif müfettişi yerine paydaş denetimine geçilebileceğini önermektedir. Böylece, öğretmenin 360 derece değerlendirebileceği bildirilmektedir. Alanyazında da benzer bulgulara rastlanmaktadır. Örneğin; Altun, Şanlı ve Tan (2015), Memduhoğlu ve Taymur (2014) ile İlğan (2008)'in çalışmalarında denetimin bağımsız kişilerce yapılabileceği önerilmiştir. Eğitimde, yeni denetim modellerinin gerekliliği vurgulanmış ve çalışmalarında önerilen modelin de hem öğretmenler hem de müfettişler tarafından uygulanabilir olarak değerlendirildiği belirtilmiştir. Aynı şekilde Altun, Şanlı ve Tan (2015), Can (2004) da yeni bir denetim sistemi olarak paydaş denetimi ve rehberlik ağırlıklı bir sistem üzerinde tespitlerde bulunmuştur. İlköğretim okullarındaki denetim uygulamalarının değerlendirilmesine yönelik yapılan bir başka çalışmada, öğretmenlerin değerlendirilmesi ilgili veli ve öğrencilerin görüşünün de alınmasına öğretmenler “oldukça” denetmenler “orta” düzeyde katıldıklarını

ifade etmişlerdir (Seçen, 2010). Ancak konuyla ilgili yapılan bir diğer araştırmada, paydaş denetiminde özellikle veli ve öğrencilerin öğretmen ve yöneticileri değerlendirmesinin okulun iklimini olumsuz yönde etkileyeceği endişesi dile getirilmiştir (Altun ve Memişoğlu, 2008). Milli Eğitim Bakanlığın web sayfasında yayımlanan 25 Mart 2017 tarihli bir haberden de anlaşılacağı üzere, önümüzdeki dönemde öğretmen değerlendirmesinde paydaş denetiminin öne çıkacağı anlaşılmaktadır. Haberden, Bakanlık tarafından öğretmenlerin meslektaşları, veli ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesine yönelik çalışmaların yapıldığı ve Bakanlığın henüz denetim sistemine son noktayı koymadığı anlaşılmaktadır (MEB, 2017).

5.2. Öneriler

5.2.1 Uygulamaya yönelik öneriler.

1. Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin katılımcılarca ifade edilen çekinceler arasında öne çıkan nesnel ve yanlı tutumların önüne geçilebilmesi için tek kişilik denetimler yerine iç ve dış denetim süreci birlikte yürütülerek, (paydaş denetimi) etkili bir denetim sağlanabilir. Uygulamanın zayıf yönleri güçlendirilebilir.
2. Bu değişiklik ile ortaya çıkabileceği belirtilen denetim yetersizliği ya da boşluğunu azaltmak amacıyla müdürlerin denetim ve rehberlik açıdan mesleki eksikliklerini belirlemeli ve bu eksikliklerin giderilebilmesi ve denetim yeterliğinin yükseltilmesi için destekleyici eğitimler almaları ve seminerlere katılmaları sağlanabilir. Bunun yanında, okul müdürlerinin ders denetimi alanındaki eksiklerini gidermesi bağlamında, maarif müfettişlerinin okul müdürlerine yol gösterme amaçlı denetim koçluğu yapmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.
3. Ders denetiminin rehberlik odaklı olması, denetimin soğuk yüzünü ortadan kaldıracaktır. Denetleyen-denetlenen iletişimini olumlu yönde etkileyeceği ve öğretmenlere daha fazla katma değer sağlayacağı düşünülmektedir.
4. Rehberlik odaklı bir ders denetiminin düşünülmemesi halinde ise denetimin öğretmenlere bir dönütünün olması, başarılı öğretmenlerin iş

motivasyonunun artması, eksiği bulunan öğretmenlerinde eksiğini giderici önlemler alınması planlanabilir.

5. Okul müdürlerinin ders değerlendirme kriterlerine benzer bir özdenetim formu oluşturarak öncelikle öğretmenlerin kendini değerlendirmeye tabi tutması sonra okul müdürünün değerlendirmesi ile karşılaştırması sağlanarak farklı görüş bulunan konu başlıkları üzerinde denetimin tarafları konumunda bulunan okul müdürü ve öğretmenin uzlaşma yoluna gitmesi ile farklı bir denetim anlayışına gidilebilir.

5.2.2. Araştırmacılara öneriler.

1. Bu çalışma, Burdur il merkezindeki ilkokullar ile sınırlıdır. Yeni araştırmalarda konu farklı örneklem grupları üzerinde incelenebilir.
2. Araştırmanitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak yapılmıştır. Konuyla ilgili, nicel ve nitel veri toplama yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma desenli daha ayrıntılı bulgulara ulaşma olanağı verecek araştırmalar yapılabilir.
3. Öğretmen, yönetici, denetçi görüşlerine başvurularak ders denetimlerinin nasıl yapıldığı ve nasıl olması gerektiği konusu ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akpınar, E. (2006). *Kamu yönetiminde denetim olgusu ve Türkiye 'de kamu yönetiminin denetlenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.) Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktepe, V. ve Buluç, B. (2014). Sınıf öğretmenlerinin algılarına göre okul yöneticilerinin öğretim liderliği özelliklerinin değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 34, (2), 227-247. <http://gefad.gazi.edu.tr/article/view/5000078350> sayfasından erişilmiştir.
- Altun, B. (2014). *Denetime eleştirisel yaklaşım: Öğretmen denetimi nasıl olmalı?* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) <http://adudspace.adu.edu.tr:8080/xmlui/handle/11607/386> sayfasından erişilmiştir.
- Altun, S., A. ve Memişoğlu, S., P. (2008). Performans değerlendirmesine ilişkin öğretmen, yönetici ve müfettiş görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 53, 7-24. <http://www.kuey.net/index.php/kuey/article/view/290> sayfasından erişilmiştir.
- Altun, M., Şanlı, Ö. ve Tan, Ç. (2015). Maarif müfettişlerin, okul müdürlerinin denetmenlik görevleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 10, (3), 79-96. <http://www.turkishstudies.net/DergiTamDetay.aspx?ID=7913&Detay=Ozet> sayfasından erişilmiştir.
- Arabacı, İ. (1999). MEB teftiş politikaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 20, 545. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kuey/article/view/5000050893> sayfasından erişilmiştir.
- Aslanargun, E. ve Göksoy S. (2013). Öğretmen denetimini kim yapmalıdır? *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Özel Sayı*, 98-121. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/usaksosbil/article/view/5000035803> sayfasında erişilmiştir.

Aslanargun, E. ve Tarku, E. (2014). Öğretmenlerin mesleki denetim ve rehberlik konusunda müfettişlerden beklentileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 20, (3), 281-306.

<http://kuey.net/index.php/kuey/article/view/kuey.2014.012> sayfasından erişilmiştir.

Aydın, İ. (2005). *Öğretimde denetim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Aydın, M. (2014). *Çağdaş eğitim denetimi*.(6.baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

Aydın, S. (2014). Olgu bilim araştırması. M. Metin (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 287-311). Ankara: Pegem Akademi.

Aziz, A. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. Ankara: Nobel.

Başar, H. (1998).*Eğitim denetçisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Başaran, İ.E. (1996). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.

Başaran, İ. E. (2000). *Yönetim*. (3. Baskı). Ankara: Feryal Matbaası.

Beycioğlu, K. ve Dönmez B. (2009). Eğitim denetimini yeniden düşünmek. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,10,(2), 71-93.

<http://efdergi.inonu.edu.tr/article/view/5000004212> adresinden erişilmiştir.

Bige, E., F. (2014). *İlkokul müdürlerinin ders denetimleri ile ilgili öğretmen görüşleri*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

<http://adudspace.adu.edu.tr:8080/jspui/bitstream/11607/473/1/10027893.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Bursalıoğlu, Z. (2005).*Okul yönetimindeki yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F.

(2014).*Bilimsel araştırma yöntemleri*.(16.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Can, N. (2004). İlköğretim öğretmenlerinin denetimi ve sorunları. *Milli Eğitim* 161, 112-122.

- Can, E. ve Gündüz, Y. (2016). İlkokullarda çalışan öğretmenlerin, maarifmüfettişleri ve okul müdürlerinin yapmış olduğu rehberlik çalışmalarından yararlanma düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22, (1), 1-28. <http://www.kuey.net/index.php/kuey/article/view/kuey.2016.001> sayfasından erişilmiştir.
- Cengiz, C. (1992). *Milli Eğitim Bakanlığı müfettişlerinin yetiştirilmesi ve teftişin geliştirilmesi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Çakıcı, L. (25-26 Nisan, 1985). *Eğitim yönetiminde denetleme ve değerlendirme sempozyumu açış konuşması*. Ankara.
- Dağlı, A. (2000). İlköğretim öğretmenlerinin algılarına göre ilköğretim denetmenlerinin ders denetimine ilişkin davranışları. *Eğitim ve Bilim*, 25, (118), 43-48. <http://eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5301> sayfasından erişilmiştir.
- Demir, M. ve Tok, T. N. (2016). Lisansüstü öğrenci görüşlerine göre eğitim denetimi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, (2), 102-125. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/trkefd/article/view/5000150980> sayfasından erişilmiştir.
- Demirtaş, H. ve Güneş, H. (2002). *Eğitim yönetimi ve denetimi sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekinci, A. (2010). Aday öğretmenlerin iş başında yetiştirilmesinde okul müdürlerinin rolü. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 63-77.
- Erdem, A. R. ve Eroğul, M. G. (2012). Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre ders denetiminde eğitim müfettişlerinin öğretmene ilişkin tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 13-26. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/pauefd/article/view/5000055899> sayfasından erişilmiştir.
- Gökçe, T. A. (2009). Bilimsel yönetim anlayışında denetim. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 74-89.

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/maeuefd/article/view/1098000124>

sayfasından erişilmiştir.

Gökyer, N. ve Namlı, A. (2015). Yöneticilerim Maarif müfettişlerince yapılan kurum denetimine yönelik algıları. *Turkish Studies*,10/11, 707-724.

Gülveren, H. (2008). Öğretmenlerin, müfettişlerle yaşadıkları temel sorunlar. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2.

<http://acikerisim.usak.edu.tr:8080/xmlui/handle/usak/90> sayfasından erişilmiştir.

Gümüşeli, A. İ. (1996). İstanbul ilindeki ilköğretim okulu müdürlerinin öğretim liderliği davranışları. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi. *Yayımlanmamış araştırma*, İstanbul.

Gündüz, Y. (2012). Eğitim örgütlerinde denetimin gerekliliği: Kuramsal bir çalışma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 281-293.

<https://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG> sayfasından erişilmiştir.

Gündüz, Y. (2010). İlköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin ilköğretim müfettişlerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, (2),1-23.

İlğan, A. (2008). İlköğretim müfettişleri ve öğretmenlerinin farklılaştırılmış denetim modelini benimseme ve uygulanabilir bulma düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 389-422.

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kuey/article/view/5000050614> sayfasından erişilmiştir

İlğan, A. (2012). *Öğretmenlerin mesleki gelişimi ve denetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Karip, E. (2005). Yönetim biliminin alanı ve kapsamı. Özden, Y. (Ed.), *Eğitim ve okul yöneticiliği el kitabı*. (1-39). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Kazak, E.(2013). Ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin öğretmen görüşleri. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 1,(1).

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ajeli/article/view/1064000001> sayfasından erişilmiştir.

Korkmaz, İ. (2015). Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde okul yöneticileri ve denetmenlerin etkililiğinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 55-64.

<http://www.inesjournal.com/DergiArama.aspx?Turu=True&Kelime=%C40sa%20KORKMAZ> sayfasından erişilmiştir.

Köroğlu, H. ve Oğuz, E. (2011). Eğitim müfettişlerinin rehberlik rollerine yönelik öğretmen, yönetici ve eğitim müfettişi görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 9–25. <http://ebad-jesr.com/>.sayfasından erişilmiştir.

Lunenburg, F. C. ve Ornstein, A. C. (2013). *Eğitim yönetimi*. (Gökhan Arastaman Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Memduhoğlu, H.,B. ve Taymur A. (2014). Türkiye’de eğitim denetimi alt sisteminin yeniden yapılandırılmasına ilişkin bir model önerisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 4,(2), 25- 44.

Memduhoğlu, H.B. (2012). Öğretmen, yönetici, denetmen ve öğretim üyelerinin görüşlerine göre Türkiye’de eğitim denetimi sorunsalı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12,(1), 135-156.

<http://www.kuyeb.com/pdf/tr/d4f6f5405d1575051103b7acb5ad408e08a.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı. (1993). Teftiş Kurulu Yönetmeliği. *T.C. Resmi Gazete*, 21717, 03 Ekim 1993.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2011a). Öğretmen Denetim Rehberi.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2011b). Lise ve Dengi Okullar Denetim Rehberi.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2016a). Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı İle Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği.

- Milli Eğitim Bakanlığı (2016b). Rehberlik ve Denetim Daire Başkanlığı. Tarihçemiz. <http://tkb.meb.gov.tr/www/turk-egitim-sisteminde-rehberlik-ve-denetimin-tarihsel-gelisimi/icerik/9> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017). *Bakan Yılmaz Ataşehir’de öğretmenlerle bir araya geldi.* <http://www.meb.gov.tr/bakan-yilmaz-atasehirde-ogretmenlerle-bir-araya-geldi/haber/13252/tr> sayfasından erişilmiştir.
- Oğuz, E., Kürşad, Y. ve Taşdan, M. (2007). İlköğretim denetmenlerinin ve ilköğretim okulu yöneticilerinin denetim inançları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (17), 39-51. http://journals.manas.edu.kg/mjsr/oldarchives/Vol09_Issue17_2007/543-1461-1-PB.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Okur, Y. (2007). *Türkiye’de kamu denetimi değişim süreci ve performans denetimi.* Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özbaş, M. (2009). İlköğretim okullarında sınıf içi etkinliklerin denetimi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, (366), 25-32.
- Özdemir, E. (2014). Tarama yöntemi. M. Metin (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 77-97). Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, S.(2013). *Eğitim yönetiminde kuram ve uygulama.* Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Öztürk, A., T. (2007). *Türk kamu yönetiminde bireyden devlete yönetsel denetim süreci; sorunlar, öneriler ve çözüm yolları.* Ankara: Platin Yayıncılık.
- Seçen, A. (2010). *İlköğretim okullarındaki denetim uygulamalarının değerlendirilmesi.* Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı. www.meb.gov.tr/earged/ilk_ok_denet_uyg_deg.pdf adresinde ulaşılmıştır.
- Su, K. (1974). *Türk eğitiminde teftişin yeri ve önemi.* İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Şahin, S., Çek, F. ve Zeytin, N. (2011). Eğitim müfettişlerinin mesleki memnuniyet ve memnuniyetsizlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17, (2), 221-246. <http://kuey.net/index.php/kuey/article/view/915> sayfasından erişilmiştir
- Şişman, M. (2014). *Öğretim liderliği*, Ankara: Pegem Akademi.
- Taymaz, H. (1986). Okul yönetimi ve yönetici yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi dergisi*, (19).
- Taymaz, H. (1993). *Teftiş*. Ankara: Kadioğlu matbaası.
- Taymaz, H. (2011). *Eğitim sisteminde teftiş. Kavramlar ilkeler yöntemler*. (8. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Tonbul, Y. ve Baysülen, E. (2017). Ders denetimi ile ilgili yönetmelik değişikliğinin maarif müfettişlerinin, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri açısından değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 16,(1), 299-311. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ilkonline/article/view/5000186323> sayfasından erişilmiştir.
- Topçu, İ. (2010). Devlet ve özel ilköğretim okullarında yöneticilerin öğretimin denetimi görevlerini yerine getirme biçimleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 34, (2), 31-39. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/cumusosbil/article/view/1008000367> sayfasından erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (2016). *Türkçe sözlük* (Genişletilmiş baskı). Ankara: TDK. <http://tdk.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Uçar, R. (2012). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin sınıflarındaki denetim uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, (2), 82-96. <http://adudspace.adu.edu.tr:8080/jspui/handle/11607/2765> sayfasından erişilmiştir.
- Ünal, A. (2013). Eğitim programlarının yönetimi. R. Sarpkaya (Ed.). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi içinde* (s. 285-331). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Yeşil, D. ve Kış, A. (2015). Okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2,(3), 27-45.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (7.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, B., Akbaşı, S. ve Üredi, L. (2016). Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının kaldırılmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Turkish Studies (11)*, 3, 2427-2446. .
- Yılmaz, K. (2004). Sanatsal denetim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*,10,(2), 292-311. <http://www.kuey.net/index.php/kuey/article/view/418> adresinden ulaşılmıştır.

EKLER

EK 1.

Maarif Müfettiş Görüşme Formu

Sayın Maarif Müfettişim,

Bu araştırma, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasına ilişkin öğretmen, okul müdürü ve maarif görüşlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Görüşme yaklaşık 40 dakikasürecektir. Görüşme esnasında veri ve zaman kaybına neden olmamak amacıyla ses kayıt cihazı kullanmak istiyorum. Kayıt yoluyla elde edilen veriler yalnızca bu araştırma için kullanılacaktır.

İlginiz ve duyarlılığınız için teşekkür ederim.

Yük. Lisans Öğrencisi Tamer BAYAR

Görüşme tarihi:..... /...../ 20.... Görüşme Saati Başlangıç:Bitiş:

Görüşme Yeri:

Kişisel Bilgiler

Maarif müfettişliği unvanı altında birleşmeden önceki görev tanımınız:

() İl Eğitim Denetmeni

() Bakanlık denetçisi

Cinsiyetiniz

.....

Branşınız

.....

Kıdeminiz

.....

Müfettişlik kıdeminiz

.....

Maarif müfettişlerinin ders denetimi için sınıflara girmeyecek olmasına yönelik değerlendirme soruları

- 1) Sizce, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamaları neden okul müdürlerine devredildi?
- 2) Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesi müfettişler arasında nasıl karşılandı?
- 3) Size göre, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin olumlu sonuçları nelerdir?
- 4) Size göre, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin olumsuz sonuçları nelerdir?
- 5) Size göre, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasının olumsuz sonuçlarını azaltmaya yönelik neler yapılabilir?

EK 2.**Okul Müdürü Görüşme Formu****Sayın Okul Müdürüm,**

Bu araştırma, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasına ilişkin öğretmen, okul müdürü ve maarif görüşlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Görüşme yaklaşık 40 dakika sürecektir. Görüşme esnasında veri ve zaman kaybına neden olmamak amacıyla ses kayıt cihazı kullanmak istiyorum. Kayıt yoluyla elde edilen veriler yalnızca bu araştırma için kullanılacaktır.

İlginiz ve duyarlılığınız için teşekkür ederim.

Yük. Lisans Öğrencisi Tamer BAYAR

Görüşme tarihi: /...../ 20.... Görüşme Saati Başlangıç:Bitiş:

Görüşme Yeri:

Kişisel Bilgiler

Cinsiyetiniz :

Branşınız :

Kıdeminiz :

Yöneticilik kıdeminiz :

Ders denetimi, sınıf gözlemi, öğretmenlere yönelik mesleki rehberlik alanlarında bir eğitim alma durumunuz:

() evet () Hayır

2014-2015 Öğretim yılında işbaşında denetim ve rehberlik amaçlı ders denetimi yapma durumunuz:

- () Tüm öğretmenlerin en az bir kez dersine girdim.
 () Gereksinim duyulması durumunda bazı öğretmenlerin derslerine girdim.
 () Öğretmen tarafından talep edilmesi derse girdim.
 () Nadiren de olsa bazı öğretmenlerin derslerine girdim.
 () Ders gözlemi için sınıflara girmedim.

Maarif müfettişlerinin ders denetimi için sınıflara girmeyecek olmasına yönelik değerlendirme soruları

- 1) Sizce, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamaları neden okul müdürlerine devredildi?
- 2) Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesi okul müdürleri arasında nasıl karşılandı?
- 3) Size göre, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin olumlu sonuçları nelerdir?
- 4) Size göre, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin olumsuz sonuçları nelerdir?
- 5) Size göre, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasının olumsuz sonuçlarını azaltmaya yönelik neler yapılabilir?

EK 3.**Öğretmen Görüşme Formu****Sayın Öğretmenim,**

Bu araştırma, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasına ilişkin öğretmen, okul müdürü ve maarif görüşlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Görüşme yaklaşık 40 dakika sürecektir. Görüşme esnasında veri ve zaman kaybına neden olmamak amacıyla ses kayıt cihazı kullanmak istiyorum. Kayıt yoluyla elde edilen veriler yalnızca bu araştırma için kullanılacaktır.

İlginiz ve duyarlılığınız için teşekkür ederim.

Yük. Lisans Öğrencisi Tamer BAYAR

Görüşme tarihi: / / 20.... Görüşme Saati Başlangıç:Bitiş:

Görüşme Yeri:

Kişisel Bilgiler

Cinsiyetiniz :

Branşınız :

Kıdeminiz :

2014-2015 öğretim yılında okul müdürünüzün işbaşında denetim ve rehberlik amaçlı dersinize girme durumu

() Evet, dersime girdi. () Hayır, dersime girmedi.

Maarif müfettişlerinin ders denetimi için sınıflara girmeyecek olmasına yönelik değerlendirme soruları

- 1) Size, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamaları neden okul müdürlerine devredildi?
- 2) Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesi öğretmenler arasında nasıl karşılandı?
- 3) Size göre, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin olumlu sonuçları nelerdir?
- 4) Size göre, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine devredilmesinin olumsuz sonuçları nelerdir?
- 5) Size göre, maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının okul müdürlerine bırakılmasının olumsuz sonuçlarını azaltmaya yönelik neler yapılabilir?

EK 4.

T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı :39958266/44-E.5889825
Konu: Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

27.05.2016

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 18.05.2016 tarih ve 7220 sayılı yazınız.

İlgi sayılı yazınıza istinaden Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Tamer BAYAR' ın "Maarif Müfettişlerinin Sınıflarda Uyguladığı Rehberlik ve Denetim Uygulamalarının Kaldırılmasına İlişkin Öğretmen, Okul Müdürü ve Maarif Müfettişlerinin Görüşleri" konulu çalışması ile ilgili Müdürlüğümüzün 27.05.2016 tarih ve 5883551 sayılı olur örneği ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinize ve yazınıza konu olan uygulama sonucunun CD ortamında Müdürlüğümüze gönderilmesini arz ederim.

Hasan KAHRAMAN
Müdür a.
Millî Eğitim Şube Müdürü

EK: Olur örneği (1 sayfa)

Bu evrakın 5070 sayılı Kanun gereğince
'E-İMZA' ile imzalandığı tasdik olunur.

27.5.2016
Habib ÖZTÜRK

Bahçelievler Mah. Şeker Cad. 15100/BURDUR
Elektronik Ağ: www.burdur.meb.gov.tr
e-posta: temelegitim15@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Özer UNAT
Unvanı: Millî Eğitim Şube Müdürü
Tel: (0 248) 233 11 19 -125 Faks: 0 248 233 13 43